

(ร่าง)
แผนขับเคลื่อน
การส่งเสริม
ความเท่าเทียม
ระหว่างเพศ
พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔

คณะกรรมการ
ส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ
(คณะกรรมการ สทพ.)

คณะอนุกรรมการ
ด้านนโยบาย มาตรการและแผนปฏิบัติการ

สารบัญ

		หน้า
ส่วนที่ ๑	บทนำ	๑
	- อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women - CEDAW)	๒
	- เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)	๔
	- หลักการยกยอการร์ตา (The Yogyakarta Principles)	๖
	- ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐	๗
	- แผนการปฏิรูปประเทศ	๘
	- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔	๑๐
	- แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑	๑๔
	- ยุทธศาสตร์การพัฒนาสตรี พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔	๑๙
ส่วนที่ ๒	สถานการณ์การเลือกปฏิบัติในประเทศไทย	๒๓
	- สถานการณ์การเลือกปฏิบัติต่อสตรี	๒๔
	- สถานการณ์การเลือกปฏิบัติต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ	๒๕
ส่วนที่ ๓	ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม	๒๘
ส่วนที่ ๔	แผนขับเคลื่อนการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ	๓๑
	แผนงานหลักที่ ๑ ส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของ ความเท่าเทียมระหว่างเพศ	๓๒
	แผนงานหลักที่ ๒ ส่งเสริมให้มีการสร้างพลังอำนาจของผู้ที่ถูกเลือกปฏิบัติ	๓๔
	แผนงานหลักที่ ๓ กำหนดนโยบายที่เอื้อให้องค์กรเกิดพลังในเชิงบวกในการส่งเสริม ความเท่าเทียมระหว่างเพศ	๓๖
	แผนงานหลักที่ ๔ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างความเท่าเทียม ระหว่างเพศ	๓๘
ส่วนที่ ๕	(ร่าง) แผนปฏิบัติการตามแผนขับเคลื่อนการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ	๓๙
	- (ร่าง) แผนปฏิบัติการตามแผนขับเคลื่อนการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ	๔๐

บทนำ

การเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมด้วยเหตุแห่งเพศ เป็นอุปสรรคขัดขวางการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ เป็นสิ่งที่ต้องขจัดให้หมดไปจากสังคม เพราะเป็นเรื่องที่ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน หลักกฎหมาย และหลักศีลธรรมทั่วไป การเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมด้วยเหตุแห่งเพศส่งผลโดยตรงต่อผู้ถูกเลือกปฏิบัติ ทำให้เกิดความทุกข์ เช่น การขาดสิทธิตามกฎหมาย ได้แก่ สิทธิในทรัพย์สินมรดก สิทธิการลา สิทธิในการศึกษา สิทธิในการทำงาน เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้ถูกเลือกปฏิบัติยังถูกทำให้เป็นผู้ไร้ศักยภาพ เช่น การปิดกั้น มิให้สตรีทำงานนอกบ้าน การกีดกันกลุ่มหลากหลายทางเพศจากการทำงานที่ต้องการ เป็นต้น ผลของการเลือกปฏิบัตินี้ ส่งผลกระทบต่อความเจริญรุ่งเรืองของครอบครัวและสังคม การขจัดการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมด้วยเหตุแห่งเพศจึงเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาสังคมสู่ความเป็นธรรม

ประเทศไทยมีการดำเนินงานเพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมด้วยเหตุแห่งเพศ ภายใต้กรอบหลักการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women - CEDAW) ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ มีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๒๘ อนุสัญญานี้มีหลักการพื้นฐาน ๓ ประการ ได้แก่ ความเสมอภาค การขจัดการเลือกปฏิบัติ และพันธกิจที่รัฐจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามอนุสัญญา

อนุสัญญานี้มีบทบัญญัติ ๖ ภาค ๓๐ ข้อ ภาค ๑ - ๔ รวม ๑๖ ข้อ เป็นการระบุมাত্রการในการดำเนินการเพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในด้านต่าง ๆ ส่วนภาคที่ ๕ และ ๖ รวม ๑๔ ข้อ เป็นการกำหนดขั้นตอนและกลไกในการติดตามการปฏิบัติงานตามอนุสัญญา

เนื้อหาโดยสรุปของอนุสัญญาฯ มีดังนี้

ภาค ๑ (ข้อ ๑ - ๖) กล่าวถึงคำจำกัดความของ “การเลือกปฏิบัติต่อสตรี” (discrimination against women) หมายถึง การแบ่งแยก (distinction) การกีดกัน (exclusion) หรือ การจำกัด (restriction) ใด เพราะเหตุแห่งเพศ ซึ่งมีผลหรือความมุ่งประสงค์ที่จะทำลาย หรือ ทำให้เสื่อมเสียการยอมรับ การได้อุปโภค หรือ การใช้สิทธิ โดยสตรี โดยไม่เลือกสถานภาพด้านการสมรส บนพื้นฐานของความเสมอภาคของบุรุษและสตรีของสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐานในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม พลเมือง หรือ ด้านอื่น ๆ

นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึงนโยบายเกี่ยวกับการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีโดยวิธีที่เหมาะสม เช่น การบรรจุหลักการความเสมอภาคไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งชาติ กำหนดมาตรการด้านนิติบัญญัติที่ห้ามการเลือกปฏิบัติ รวมถึงการออกกฎหมาย เพื่อล้มเลิกกฎหมาย ข้อบังคับ ประเพณี แนวปฏิบัติที่ยังก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติ และได้กล่าวถึงการกำหนดมาตรการพิเศษชั่วคราว โดยเฉพาะมาตรการที่มุ่งจะปกป้องความเป็นเพศมารดาไว้ตามอนุสัญญาฯ เพื่อเร่งรัดให้เกิดความเสมอภาคอย่างแท้จริง ได้รับการยกเว้นไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ

ภาค ๒ (ข้อ ๗ - ๙) การขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีด้านการเมือง การบริหาร กล่าวถึงสิทธิพื้นฐานของสตรีที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง การออกเสียงเลือกตั้ง การได้รับเลือกตั้ง การเข้าร่วมในการวาง

นโยบายของรัฐบาลและการดำเนินการตามนโยบายนั้น รวมถึง การรับตำแหน่งราชการและปฏิบัติหน้าที่ราชการในทุก ๆ ระดับของรัฐบาล และได้กล่าวถึงสิทธิในโอกาสที่จะเป็นผู้แทนรัฐบาลของตนในระดับระหว่างประเทศ และเข้าร่วมในงานขององค์การระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ยังมีเรื่องเกี่ยวกับสัญญาชาติซึ่งมักเชื่อมโยงกับการสมรส ที่ทำให้สตรีต้องขึ้นอยู่กับสัญญาชาติของสามี ขาดความเป็นอิสระ

ภาค ๓ (ข้อ ๑๐ - ๑๔) การจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีด้านการศึกษา กล่าวถึงการมีสิทธิได้รับการศึกษาที่เป็นทางการและการฝึกฝนอบรมอาชีพทุกรูปแบบ การเรียนแบบสหศึกษาโดยมีหลักสูตรเดียวกัน ซึ่งเนื้อหาหลักสูตรไม่มีการเลือกปฏิบัติ ตลอดจนมีหลักสูตรเกี่ยวกับการเจริญพันธุ์ ซึ่งรองรับปัญหาเพศสัมพันธ์และสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ นอกจากนี้ การสอนชนิดเดียวกัน ผู้สอนที่มีคุณสมบัติเดียวกัน มาตรฐานการศึกษาเดียวกัน และอุปกรณ์การศึกษาเดียวกัน มีทุนการศึกษาเพื่อให้สำเร็จการศึกษาเท่าเทียมกัน มีโอกาสเข้าร่วมในทุกสาขาวิชาและทุกโครงการต่าง ๆ เท่าเทียมกัน

การจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีด้านการทำงาน กล่าวถึง สิทธิที่จะได้ทำงานหรือมีงานทำ สิทธิที่จะเลือกงานทำได้อย่างเสรี สิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรมเท่าเทียมกันสำหรับงานที่มีคุณค่าเท่ากัน สิทธิที่จะได้รับการประเมินผลการทำงานที่เป็นธรรม สิทธิที่จะได้รับการเลื่อนตำแหน่งอย่างเท่าเทียม สิทธิในความปลอดภัยจากการทำงาน สิทธิที่จะไม่มีความรุนแรงจากการทำงาน สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองทางสังคม เช่น ประกันสังคมที่ครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ เช่น วันหยุด วันลางาน การว่างงาน การป่วย ทูพพลภาพ การเกษียณอายุ นอกจากนี้ ยังต้องได้รับสิทธิที่จะได้รับการดูแลสุขภาพ ที่รวมถึงสิทธิการเจริญพันธุ์ที่จะได้ทำงานด้วยความเท่าเทียมกัน เช่น ห้ามการปลดออกเพราะการแต่งงาน การไม่จ้างเพราะตั้งครรภ์ การให้งานที่ปลอดภัยระหว่างตั้งครรภ์ การมีบุตร การเลี้ยงบุตร

การจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีด้านสุขภาพ กล่าวถึง สิทธิที่จะได้รับบริการในการรักษาสุขภาพและบริการเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว รวมถึง สิทธิที่จะได้รับบริการที่เหมาะสมเกี่ยวกับการเจริญพันธุ์

การจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีด้านอื่น ๆ กล่าวถึง สิทธิที่จะมีความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะ สิทธิที่จะรับผลประโยชน์ด้านครอบครัว สิทธิที่จะได้กู้ยืมจากธนาคาร การจำนอง สินเชื่อด้านการเงินในรูปแบบอื่น ๆ และสิทธิที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนันทนาการ การกีฬา และเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม

การจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีนี้ ถูกย้าเป็นพิเศษในกรณีสตรีชนบท ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการช่วยค้ำจุนครอบครัว การจัดการเลือกปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ควรคำนึงถึงสตรีชนบทให้มากขึ้น

ภาค ๔ (ข้อ ๑๕ - ๑๖) ความเสมอภาคของสตรีและบุรุษในการทำสัญญาและจัดการทรัพย์สิน ในกระบวนการทางศาลและการชำระความ อนุสัญญาฯ เรียกร้องว่า สัญญาและเอกสารที่มุ่งจำกัดความสามารถทางกฎหมายของสตรีจะถือว่าใช้ไม่ได้และเป็นโมฆะ

การจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีด้านการสมรสและความสัมพันธ์ทางครอบครัว โดยเรียกร้องให้สตรีมีสิทธิและความรับผิดชอบเช่นเดียวกับบุรุษในการเลือกคู่สมรส และการขาดจากการสมรส การเป็นบิดามารดา การตัดสินใจมีบุตร การดูแลบุตร การเลือกใช้นามสกุลและการจัดการทรัพย์สิน

อนุสัญญาฯ ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองมารดาและการดูแลบุตรซึ่งถูกจัดว่าเป็นสิทธิอันจำเป็นยิ่ง และได้รวมเอาไว้ในทุกประเด็นของอนุสัญญาฯ ไม่ว่าจะเป็นส่วนที่เกี่ยวกับการจ้างงาน กฎหมายครอบครัว การดูแลสุขภาพ หรือการศึกษา บทบาทและหน้าที่ของสังคมรวมไปถึงการเสนอบริการต่าง ๆ

โดยเฉพาะการดูแลเด็กเล็กซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถรวมความรับผิดชอบในครอบครัวเข้าได้อย่างสอดคล้องกับการทำงาน และการมีส่วนร่วมในชีวิตสาธารณะ มาตรการพิเศษที่มุ่งปกป้องความเป็นมารดาไว้จะไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ

หลังจากประเทศไทยได้รายงานการอนุวัติอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ฉบับที่ ๖ - ๗ (ฉบับรวม) (พ.ศ. ๒๕๔๖ - ๒๕๕๓) ณ นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๐ คณะกรรมการประจำอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ได้ให้ข้อเสนอแนะต่อประเทศไทย จำนวน ๒๑ ข้อ ขอให้ไทยจัดส่งข้อมูลให้คณะกรรมการฯ เป็นลายลักษณ์อักษร ภายใน ๒ ปี เกี่ยวกับมาตรการการยุติเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลกระทบของการใช้ที่ดินและพื้นที่ป่าต่อสตรีในชุมชนซึ่งเดิมอาศัยอยู่ในพื้นที่ และการประกันว่าแผนขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับชาติในการบรรลุเป้าหมายข้อที่ ๕ จะครอบคลุมกลุ่มสตรีในชนบทด้วย และขอให้ไทยจัดส่งรายงานการปฏิบัติตามอนุสัญญาฯ ฉบับที่ ๘ ภายในเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๔ โดยขอให้ส่งภายในกำหนดเวลาและมีเนื้อหาที่ครอบคลุมการดำเนินงานทั้งหมดจนถึงเวลาที่ส่งรายงาน

๒. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals – SDGs) จำนวน ๑๗
เป้าหมายหลัก คือ ๑) การขจัดความยากจนทุกรูปแบบ ๒) การขจัดความหิวโหย การบรรลุถึงความมั่นคงทางอาหารและเกษตรกรรมที่ยั่งยืน ๓) การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ๔) การได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียม ท้าถึง และมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ๕) การบรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ การเพิ่มพลังสตรีและเด็กหญิง ๖) การเข้าถึงการใช้น้ำสะอาดและสุขาภิบาลที่ดี ๗) การเข้าถึงพลังงานที่มั่นคงและสะอาด ๘) การมีงานที่มีคุณค่าเพื่อเพิ่มการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ๙) การส่งเสริมอุตสาหกรรม นวัตกรรมและโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ๑๐) การลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและระหว่างประเทศ ๑๑) การตั้งถิ่นฐานและชุมชนอย่างยั่งยืน ๑๒) การส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ๑๓) การเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ๑๔) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน ๑๕) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรบนบกและรักษาระบบนิเวศ ๑๖) การสร้างสังคมสันติสุข ยุติธรรมและมีสถาบันทางสังคมที่มีความเข้มแข็ง ๑๗) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกระดับในการบรรลุถึงเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก ทั้งนี้ โดยคาดว่าในปี พ.ศ. ๒๕๗๓ หรือ ค.ศ. ๒๐๓๐ จะบรรลุเป้าหมายทั้ง ๑๗ ประการ

เนื่องจากการบรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ และการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ มิได้เป็นเป้าหมายที่แยกขาดจากกัน ตรงกันข้าม กลับเป็นสิ่งที่เสริมกัน การจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบจึงเป็นกลไกสำคัญในการช่วยให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน อย่างไรก็ตาม สตรีในฐานะประชากรครึ่งหนึ่งของโลก และส่วนหนึ่งเป็นผู้ไม่ได้รับความเป็นธรรม ก็ต้องได้รับการพัฒนาให้เกิดความเท่าเทียมระหว่างเพศ ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนประการอื่น ๆ ด้วย ตัวอย่างเช่น^๑

^๑ นางฤดี เด่นดวง และ สุพจน์ เด่นดวง, ๒๕๖๐, การจัดการเลือกปฏิบัติ การส่งเสริมสิทธิและโอกาสสตรี (๑) หลักสูตรสำหรับการฝึกอบรมและสร้างวิทยากร, กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กรุงเทพฯ.

๑. การขจัดความยากจนกับการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี การทำให้สตรีมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี เป็นการทำให้ผู้คนอีกครึ่งหนึ่งของโลกมีเศรษฐกิจดี ทำให้ความยากจนลดลงอย่างมาก

๒. การขจัดความหิวโหยโดยการเกษตรที่ยั่งยืนกับการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี การทำเกษตรที่ยั่งยืนโดยธรรมชาติเป็นการทำเกษตรของสตรี เช่น การค่อยๆ เก็บและแปรรูปอาหารจากป่า การทำเกษตรผสมผสานแปลงเล็ก การเลี้ยงสัตว์ไว้เป็นอาหารและใช้งานจำนวนน้อย ๆ ที่ครอบครัวสามารถดูแลได้ การปลูกฝ้ายทอผ้าและตัดเย็บไว้ใช้เองในแต่ละปี ฯลฯ การเกษตรของสตรีจึงไม่ทำลายธรรมชาติ มีอาหารมีปัจจัยสี่ที่ใช้ในการดำรงชีวิตครบถ้วน ครอบครัวจึงไม่มีปัญหาเรื่องความหิวโหย เมื่อเศรษฐกิจแบบโลกาภิวัตน์เข้ามาเปลี่ยนแปลงเกษตรแบบเดิม ทำให้รูปแบบการเกษตรเพื่อขาย ได้ทำลายรากฐานของการเกษตรที่ยั่งยืนลงไป สตรีที่เคยผลิตผลผลิตทางเกษตรได้เองทั้งหมดก็ทำไม่ได้อีกต่อไป ดังนั้น การรักษาการกลับมาทำเกษตรแบบเดิมที่ยั่งยืนจะช่วยเพิ่มอำนาจของสตรี เพิ่มอาหาร และปัจจัยสี่ มีสิ่งแวดล้อมที่ดีซึ่งมีผลทำให้ฐานะของสตรีกลับมาสูงขึ้นอีก

๓. สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีกับการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี การเลือกปฏิบัติทำให้สุขภาพของสตรีแยลง แรงงานหญิงมักถูกเลือกปฏิบัติทำให้ไม่ได้สิทธิต่าง ๆ เช่น การถูกเลือกจ้างงานหลังแรงงานชาย การได้รับค่าแรงน้อยกว่าแรงงานชาย การให้เป็นแรงงานชั่วคราวที่ไม่ได้รับสิทธิแรงงาน เป็นต้น การเลือกปฏิบัติเช่นนี้ส่งผลไม่เพียงเฉพาะสตรี แต่หมายรวมถึงครอบครัวที่สตรีรับผิดชอบอยู่ด้วย เพราะค่าจ้างและสวัสดิการที่น้อย หมายถึง การได้รับปัจจัยสี่ที่ใช้ดำรงชีวิตอยู่น้อย ทรัพยากรที่จำเป็นต่อสุขภาพก็น้อยลง ทำให้มีโอกาสป่วยมากขึ้น เมื่อสุขภาพไม่ดี สตรีจะถูกเลือกปฏิบัติมากขึ้น

๔. การศึกษาเท่าเทียมและทั่วถึงกับการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี การศึกษาเป็นทั้งเหตุและผลของการเลือกปฏิบัติต่อสตรี การเลือกปฏิบัติทำให้สตรีมีการศึกษาต่ำ ยกตัวอย่าง ด้านครอบครัว การเลือกลูกที่เป็นเพศชายให้ได้เรียนหนังสือและลูกสาวทำงานบ้าน เลี้ยงพ่อแม่ รอแต่งงาน ผลที่ตามมา คือทุนทางการศึกษาซึ่งเป็นทุนสำคัญในการดำรงชีวิตในสังคมโลกาภิวัตน์ของสตรีต่ำมาก โอกาสในการทำงานนอกบ้าน งานที่ใช้ความรู้ที่มีผลตอบแทนสูงก็ต่ำ หรือ ด้านสถานศึกษาก็มีแนวโน้มที่จะมีการเลือกปฏิบัติระหว่างนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย โดยการจัดหลักสูตรให้ผู้ชายมากกว่า มีการกีดกันสตรีให้ออกจากโรงเรียนมากกว่า เช่น ตั้งครุฑระหว่างเรียนแล้วต้องออกจากโรงเรียน เป็นต้น

๕. งานที่ดีและการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนกับการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี การเลือกปฏิบัติในการจ้างงาน ทำให้การเติบโตของเศรษฐกิจน้อยลง กล่าวคือ การเติบโตของเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์นั้นผลิตสินค้าออกมาเป็นจำนวนมาก ปัญหาที่ตามมา คือ สินค้าล้นตลาดขายไม่ได้ แม้จะลดราคาแล้วก็ตามเหตุผลหนึ่งก็คือ ระบบการผลิตแบบโลกาภิวัตน์ไม่ได้จ้างงานที่ดี คือ ไม่ได้จ้างงานที่มีค่าแรงงานที่เหมาะสมพอที่จะเลี้ยงครอบครัวหรือมีเหลือพอที่จะซื้อสินค้า ซึ่งจะเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้ ผู้ใช้แรงงานโดยเฉพาะสตรี ต้องทำงานค่าแรงที่ต่ำกว่าค่าแรงปกติ และทำงานล่วงเวลาด้วย จึงจะมีรายได้มากพอที่จะเลี้ยงลูกได้ ขณะเดียวกัน ระบบสินเชื่อสมัยใหม่ ก็ทำให้แรงงานสตรีบริโภคเกินความจำเป็น และมีหนี้สินสภาพแบบนี้ทำให้แม้จะมีสินค้าราคาถูกก็ซื้อไม่ได้ การไม่ซื้อนำไปสู่ภาวะเงินฝืด ซึ่งทำให้ต้องหยุดผลิตหยุดการจ้างงาน ทำให้แรงงานไม่มีเงินและมีหนี้มากขึ้น

๖. เมืองปลอดภัยกับการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี การเกิดเมืองสัมพันธ์กับการย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เมือง แนวคิดของเมืองที่ยั่งยืนจะมีลักษณะหลอมรวมเอาทุกคนเข้าไว้ด้วยกัน ปลอดภัย และอดทนต่อความแตกต่าง แต่จะพบว่า การพัฒนาเมืองไม่คำนึงถึงสตรี เมืองกลายเป็นที่ไม่ปลอดภัย แหล่งเสื่อมโทรมเป็นพื้นที่อันตรายสำหรับสตรี เนื่องจากคนที่อยู่ในพื้นที่มักไม่คิดที่จะอยู่นาน จึงไม่คิดที่จะสร้างพื้นที่ส่วนนี้ให้ดี รวมทั้งไม่มีความสามารถจะสร้างด้วย

๓. หลักการยกยอการร์ตา (The Yogyakarta Principles)

หลักการยกยอการร์ตา คือ หลักการว่าด้วยการใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ในประเด็นวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ เกิดจากการประชุมของนักกฎหมายด้านสิทธิมนุษยชน ที่เมืองยกยอการร์ตา ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อปลายปี ๒๕๔๙ โดยเห็นตรงกันว่า มีหลักการสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมานานแล้ว โดยรัฐบาลหลายประเทศก็ร่วมลงนามและให้คำมั่นว่าจะปฏิบัติตามหลักการสิทธิมนุษยชนนั้น ซึ่งหมายถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของคนที่มีความหลากหลายทางเพศด้วย แต่ก็ยังพบว่ากลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศยังถูกเลือกปฏิบัติและยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในระดับปฏิบัติในกฎหมายระดับประเทศว่า เมื่อคนถูกละเมิดจะคุ้มครองอย่างไร ดังนั้น ในเวทีนานาชาติครั้งนั้น จึงประชุมกันเพื่อพิจารณาว่าจะนำกฎหมายสิทธิมนุษยชนมาใช้อย่างไรสำหรับประเทศไทยมีนักกฎหมาย คือ ศาสตราจารย์วิทิต มั่นตราภรณ์ ร่วมลงนามด้วย

หลักการยกยอการร์ตา มีหลักการใหญ่ๆ ๒๙ ข้อ ดังนี้

๑. สิทธิที่จะได้รับประโยชน์จากสิทธิมนุษยชนเท่าเทียมกับคนทั่วไป
๒. สิทธิที่จะเท่าเทียมผู้อื่นและไม่ถูกแบ่งแยก
๓. สิทธิที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย
๔. สิทธิในการดำรงชีวิต
๕. สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยของบุคคล
๖. สิทธิที่จะมีพื้นที่ส่วนตัว (สิทธิส่วนบุคคล)
๗. สิทธิที่จะมีอิสระจากการถูกรีดรอนเสรีภาพโดยพลการ
๘. สิทธิที่จะได้รับพิจารณาคดีอย่างยุติธรรม
๙. สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมขณะถูกคุมขัง
๑๐. สิทธิที่จะถูกกั้นจากการทรมาน และการลงโทษหรือการปฏิบัติอย่างทารุณ ไร้มนุษยธรรม หรือห้ามเกียรติ
๑๑. สิทธิที่จะได้รับการปกป้องจากการซื้อขายมนุษย์ทุกรูปแบบ
๑๒. สิทธิที่จะทำงาน
๑๓. สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในสังคม และมาตรการป้องกันทางสังคมอื่น ๆ
๑๔. สิทธิที่จะได้รับมาตรฐานการครองชีพอย่างเพียงพอ
๑๕. สิทธิในการมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม
๑๖. สิทธิทางการศึกษา
๑๗. สิทธิที่จะได้รับการดูแลสุขภาพตามมาตรฐานสูงสุด

๑๘. การป้องกันจากการทารุณทางการแพทย์
๑๙. สิทธิในเสรีภาพแห่งความเห็นและการแสดงออก
๒๐. สิทธิในการชุมนุมหรือสมาคมโดยสงบ
๒๑. สิทธิในเสรีภาพแห่งความเห็นและการแสดงออก
๒๒. สิทธิในเสรีภาพแห่งการเคลื่อนย้าย
๒๓. สิทธิที่จะขอลี้ภัย
๒๔. สิทธิที่จะสร้างครอบครัว
๒๕. สิทธิที่จะเข้าร่วมในกิจการสาธารณะ
๒๖. สิทธิในการร่วมใช้ชีวิตทางด้านวัฒนธรรม
๒๗. สิทธิที่จะสนับสนุนสิทธิมนุษยชน
๒๘. สิทธิที่จะได้รับการเยียวยาและชดใช้ค่าเสียหายอย่างเต็มที่
๒๙. รัฐต้องสามารถตรวจสอบการกระทำอันละเมิดสิทธิดังกล่าวข้างต้นได้

๔. ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว^๒

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ได้กล่าวถึงปัจจัยและแนวโน้มที่คาดว่าจะส่งผลต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ที่สำคัญๆ ได้แก่

๑. ศักยภาพและคุณภาพของประชากรไทยทุกช่วงวัยยังคงเป็นปัจจัยท้าทายสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เป็นผลมาจากความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการให้บริการที่มีมาตรฐานแตกต่างกันระหว่างพื้นที่
๒. การพัฒนาที่ขาดความต่อเนื่องและความยืดหยุ่นในการตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาของประชาชน
๓. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่คาดว่าจะมีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งจะสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ตลอดจนระบบผลิตทางการเกษตรที่สัมพันธ์ต่อเนื่องกับความมั่นคงทางอาหารและน้ำ
๔. การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบพลิกผันและรวดเร็ว จะส่งผลต่อการจ้างงานและอาชีพก็จะมีรูปแบบและลักษณะงานที่เปลี่ยนไป มีความต้องการแรงงานที่มีสมรรถนะสูงเพิ่มมากขึ้น หลายอาชีพอาจหายไปจากตลาดแรงงานในปัจจุบัน และบางอาชีพจะถูกทดแทนด้วยระบบอัตโนมัติ โดยเฉพาะอาชีพที่ต้องการทักษะระดับต่ำ

^๒ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐, คำนำ.

ยุทธศาสตร์ ๒๐ ปี ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่

๑. ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง เน้นการบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มั่นคงปลอดภัย เอกराชอธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่

๒. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนฐานคิดการต่อยอดอดีต การปรับปรุงจจุบัน และการสร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต โดยการเพิ่มศักยภาพผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด

๓. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เป้าหมายเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัย ให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ

๔. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชาติในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนร่วม และเตรียมความพร้อมประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม ให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

๕. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

๖. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อปรับเปลี่ยน ภาครัฐที่ยึดหลัก “ ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม ” โดยภาครัฐต้องมีขนาดเหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน

เห็นได้ชัดว่า การพัฒนาคนเป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เนื่องด้วยหากคนในชาติทุกเพศทุกวัยไม่มีความพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา ความพร้อมดังกล่าว หมายความว่ารวมถึงทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้คน ทั้งพัฒนาการที่ดี มีการศึกษาที่ดี มีเศรษฐกิจที่ดี สุขภาวะที่ดีตามวัย มีทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ และทักษะชีวิตและอาชีพ เป็นคนที่พร้อมจะพึ่งตนเองและทำประโยชน์เพื่อสังคม โดยรัฐสนับสนุนการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่เป็นธรรม ทั่วถึง

๕. แผนการปฏิรูปประเทศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ กำหนดให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศ และให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผลตามที่กำหนด การปฏิรูปประเทศด้านสังคม เป็นหนึ่งในสิบเอ็ดด้านของการปฏิรูปประเทศ ภายใต้บริบทตามข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย หมวด ๓ สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ หมวด ๖ แนวนโยบาย

แห่งรัฐ และหมวด ๑๔ การปกครองส่วนท้องถิ่น และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับการสร้างหลักประกัน ในการดำรงชีวิตของประชาชน การกำหนดสิทธิชุมชนและการส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชน การให้ความช่วยเหลือ กลุ่มด้อยโอกาส การสนับสนุนกิจการที่ให้บริการทางสังคม และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ทางสังคม รวมถึงการทบทวนสถานการณ์และแนวโน้มทั้งภายนอกและภายใน คณะกรรมการปฏิรูป ประเทศด้านสังคม ได้กำหนดประเด็นการปฏิรูป ๕ เรื่องสำคัญ ได้แก่

๑. การออม สวัสดิการ และการลงทุนเพื่อสังคม เป็นการยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพ การจัดสวัสดิการพื้นฐานของรัฐ และการยกระดับรายได้ของประชาชน โดยมีเป้าหมายให้ประชาชนทุกคน มีหลักประกันทางรายได้ และได้รับสวัสดิการที่เหมาะสม รวมทั้งสถาบันทางสังคมสามารถแบ่งเบาภาระ การลงทุนทางสังคมของรัฐบาล อันจะนำไปสู่สังคมคุณภาพ ให้ความสำคัญกับ การเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารกองทุนการออมแห่งชาติ การสร้างระบบให้คนไทยมีบำนาญหลังพ้นวัยทำงาน การพัฒนา การออมภาคบังคับ การปรับปรุงสิทธิประโยชน์ที่ได้รับจากสวัสดิการต่าง ๆ ให้เหมาะสมและเป็นธรรม การใช้ วิสาหกิจเพื่อสังคมกับการพัฒนาสังคม การสนับสนุนให้วัดช่วยเหลือกิจกรรมทางสังคมมากขึ้น และ การเสริมสร้างและพัฒนากองทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกักยืม เพื่อการพัฒนาสังคม

๒. กลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม ดำเนินการ “ปฏิรูปเพื่อปลดล็อก” อุปสรรคต่าง ๆ ที่ทำให้คนบาง กลุ่มในสังคมซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การเมืองกฎหมาย และวัฒนธรรม จนกลายเป็นผู้เสียเปรียบ เพื่อให้สามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีโอกาสอย่างเสมอภาค ในการ เข้าถึงทรัพยากร แหล่งทุน บริการสาธารณะของรัฐ และโอกาสในการประกอบอาชีพ สร้างรายได้ให้ตนเอง และสามารถสร้างผลิตภาพให้แก่สังคมได้

กลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคมครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายสำคัญ อาทิ เด็กและเยาวชน สตรี คนพิการ ผู้สูงอายุ คนยากจน คนไร้ที่พึ่ง บุคคลไร้สถานะทางทะเบียนราษฎร ผู้พันโทษ ผู้ติดเชื้อเอช ไอ วี และ ผู้บริโภค

๓. การจัดการข้อมูลและองค์ความรู้ทางสังคม เพื่อจะช่วยให้หน่วยงานภาครัฐสามารถทราบ ความต้องการของประชาชนได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น และสามารถนำไปจัดทำนโยบายที่สอดคล้องกับ ความต้องการของประชาชน รวมทั้งประชาชนสามารถทราบถึงข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานภาครัฐ ได้สะดวกยิ่งขึ้น การจัดการข้อมูลและองค์ความรู้ด้านสังคมให้ความสำคัญกับการจัดเก็บข้อมูลทางด้านสังคม และสร้างช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลที่สะดวกต่อประชาชนทุกกลุ่ม

๔. ระบบสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง เพื่อให้เป็นเครื่องมือที่สำคัญ ที่นำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ชุมชนยังต้องเผชิญกับอุปสรรคในเชิงโครงสร้างหลายประการ อาทิ ข้อจำกัด ในการบริหารจัดการทรัพยากรในชุมชน การขาดความต่อเนื่องในเรื่องการจัดระบบสวัสดิการชุมชน การขาด บูรณาการในการทำงานของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในงานพัฒนาชุมชน ส่งผลให้มีชุมชนจำนวน ไม่มากนักที่สามารถพัฒนาเป็นชุมชนเข้มแข็งบนฐานของการจัดการตนเองได้อย่างมีคุณภาพ

๕. การมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การรับรู้ และการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม เพื่อสร้าง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม ให้ความสำคัญกับการสร้างพลังจิตอาสา เพื่อสร้างจิตสำนึกส่วนร่วม ของประชาชนผ่านการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม การสร้างพลังแผ่นดิน เพื่อพัฒนาศักยภาพและสร้างเอกภาพ

แก่กลุ่มอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ การสร้างพลังสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมของคนทุกวัย ผ่านการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ในรูปแบบต่าง ๆ และการสร้างพลังภูมิคุ้มกัน เพื่อให้เกิดการใช้สื่อออนไลน์อย่างสร้างสรรค์และประชาชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม

๖. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ จัดทำขึ้นบนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย ๔.๐ ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ ดังนั้น แผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๒ จึงมีลักษณะการแปลงยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี อันเป็นยุทธศาสตร์ระยะยาวไปสู่การปฏิบัติ

ยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ มีทั้งสิ้น ๑๐ ยุทธศาสตร์ แต่ละยุทธศาสตร์ได้กำหนดประเด็นการพัฒนา พร้อมทั้งแผนงาน/โครงการสำคัญที่ต้องดำเนินการให้เห็นผลเป็นรูปธรรม โดยในช่วง ๕ ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ เป็นการเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑: การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์

สัดส่วนผู้สูงอายุที่จะเพิ่มขึ้น และจำนวนประชากรวัยแรงงานที่เริ่มลดลง ส่งผลให้เกิดการพิจารณา ทบทวนในเรื่องคุณภาพคน ซึ่งพบว่า คุณภาพคนไทยทุกกลุ่มวัยยังมีปัญหา กลุ่มเด็กปฐมวัยพัฒนาการ ไม่สมวัย กลุ่มเด็กวัยเรียนมีปัญหาด้านความสามารถทางเชาว์ปัญญา (IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ส่วนวัยรุ่นมีปัญหาการตั้งคร่ำก่อนวัยอันควร กลุ่มวัยแรงงานมีปัญหาผลิตภาพแรงงานต่ำ และ กลุ่มผู้สูงอายุ มีปัญหาทางสุขภาพและมีแนวโน้มอยู่คนเดียวมากขึ้น ยุทธศาสตร์นี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะปรับเปลี่ยนให้ คนในสังคมไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม เตรียมคนในสังคมไทยให้มีทักษะในการดำรงชีวิต สำหรับโลกศตวรรษที่ ๒๑ ส่งเสริมให้คนไทยมีสุขภาพะที่ดีตลอดช่วงชีวิต และเสริมสร้างสถาบันทางสังคม ให้มีความเข้มแข็งเอื้อต่อการพัฒนาคนและประเทศ

แนวทางการพัฒนา มีดังนี้

๑. การปรับเปลี่ยนค่านิยมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรม ที่พึงประสงค์ ได้แก่ ส่งเสริมบทบาทของครอบครัว โรงเรียน สถาบันทางศาสนาให้ฝึกเด็กให้รู้จักการพึ่งพาตัวเอง มีคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม รวมทั้งส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ จัดระเบียบทางสังคม และผลักดันให้มีการนำวัฒนธรรมการทำงานที่พึงประสงค์ มาใช้ เช่น การตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย การทำงานเป็นทีม เป็นต้น

๒. การพัฒนาศักยภาพคนให้มีทักษะความรู้และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า ได้แก่ ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาทักษะทางสมองและทักษะทางสังคมที่เหมาะสม โดยการให้ความรู้พ่อแม่ การกำหนดมาตรการสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานให้พ่อแม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้ด้วยตนเอง ทั้งการจูงใจให้สถานประกอบการจัดให้มีการจ้างงานที่ยืดหยุ่น รมรณรงค์ให้ผู้ชายตระหนักและมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ในบ้านและดูแลบุตรมากขึ้น ปรับปรุงสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สนับสนุนการผลิต สื่อสร้างสรรค์ และผลักดันกฎหมายการพัฒนาเด็กปฐมวัย นอกจากนี้ เป็นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

ให้เด็กวัยเรียนและวัยรุ่น ส่งเสริมความรู้และทักษะการประกอบอาชีพให้แรงงาน และพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุให้สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้เพิ่มขึ้น

๓. ยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ ปรับระบบการบริหารจัดการสถานศึกษา ปรับหลักสูตรการผลิตครู พัฒนาระบบประเมินคุณภาพมาตรฐานการวัดและประเมินผลคุณภาพผู้เรียน สร้างแรงจูงใจให้สถานประกอบการขนาดกลางเข้าร่วมระบบทวิภาคีหรือสหกิจศึกษา ฯลฯ

๔. ลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพและให้ทุกภาคส่วนคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพ ได้แก่ การให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพ ส่งเสริมกิจกรรมทางสุขภาพที่เหมาะสมตามวัย ปรับปรุงมาตรการด้านกฎหมายและด้านภาษีที่ส่งเสริมผู้ประกอบการให้มินิวัตกรรมการผลิตอาหารและเครื่องดื่มที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ ส่งเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนนผ่านการสื่อสารสาธารณะที่เหมาะสม ฯลฯ

๕. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบสุขภาพภาครัฐและปรับระบบการเงินการคลังด้านสุขภาพ ได้แก่ จัดทำแนวทางการรับภาระค่าใช้จ่ายร่วมกันทั้งภาครัฐและผู้ให้บริการ พัฒนาระบบประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าวและนักท่องเที่ยว บูรณาการระบบข้อมูลสารสนเทศของระบบหลักประกันสุขภาพให้เกิดความเป็นเอกภาพ

๖. พัฒนาระบบการดูแลและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับสังคมสูงวัย ได้แก่ ผลักดันกฎหมายการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ ส่งเสริมพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ฯลฯ

๗. ผลักดันให้สถาบันทางสังคมมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศอย่างเข้มแข็ง ได้แก่ สร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว กำหนดมาตรการดูแลครอบครัวเปราะบาง สร้างมาตรการจูงใจให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุนพัฒนาด้านสังคมในรูปแบบใหม่ ๆ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒: การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมที่ผ่านมามีความคืบหน้าช้า และยังมีเงื่อนไข/ปัจจัยเสี่ยงหลายประการที่อาจส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยรุนแรงขึ้นได้อีก ดังนั้น การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาในยุทธศาสตร์อื่น ๆ เข้ามาเป็นพลังร่วมและสนับสนุนการพัฒนา ยุทธศาสตร์นี้จึงให้ความสำคัญกับการดำเนินการยกระดับคุณภาพบริการทางสังคมให้ทั่วถึง โดยเฉพาะด้านการศึกษา และสาธารณสุข รวมทั้งการเพิ่มทักษะแรงงานและการใช้นโยบายแรงงานที่สนับสนุนการเพิ่มผลิตภาพแรงงานและเสริมสร้างรายได้สูงขึ้น และการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาองค์กรการเงินฐานรากและการเข้าถึงเงินทุนเพื่อสร้างอาชีพ และสนับสนุนการเข้าถึงปัจจัยการผลิตคุณภาพดีที่ราคาเป็นธรรม

แนวทางการพัฒนา ได้แก่

๑. เพิ่มโอกาสให้กับกลุ่มเป้าหมายประชากรร้อยละ ๔๐ ที่มีรายได้ต่ำสุดให้สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพของรัฐและมีอาชีพ เช่น ขยายโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพแก่เด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาส จัดบริการด้านสุขภาพให้กับประชากรกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ห่างไกล สร้างโอกาสในการมีที่ดินทำกินของตนเองและยกระดับรายได้ เพิ่มการจัดสวัสดิการสังคมให้กับกลุ่มเป้าหมายประชากรร้อยละ ๔๐ ที่มีรายได้ต่ำสุดอย่างเพียงพอและเหมาะสม

๒. กระจายการให้บริการภาครัฐทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข และสวัสดิการที่มีคุณภาพให้ครอบคลุมและทั่วถึง เช่น ส่งเสริมและจัดหาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมให้ประชากรกลุ่มต่าง ๆ

โดยเฉพาะกลุ่มเด็ก - เยาวชน สตรี ผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาสทางสังคม เพื่อให้เข้าถึงบริการของรัฐ และโอกาสทางสังคมได้อย่างเท่าเทียม รวมถึงการได้รับการพัฒนาทักษะให้สามารถประกอบอาชีพและมี รายได้ตามศักยภาพและความเหมาะสมของแต่ละบุคคล พร้อมทั้งส่งเสริมบทบาทของกลุ่มข้างต้นให้มีส่วนร่วม ในการบริหารและตัดสินใจทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศ ฯลฯ

๓. เสริมสร้างศักยภาพชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และการสร้างความเข้มแข็งการเงิน ฐานรากตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีสิทธิในการจัดการทุน ที่ดินและทรัพยากรภายในชุมชน เช่น สนับสนุนการให้ความรู้ในการบริหารจัดการทางการเงินแก่ชุมชนและ คริวเรือน สนับสนุนชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการ บริการและการจัดการทรัพยากรในชุมชนในลักษณะ เป็นหุ้นส่วนกับหน่วยงานภาครัฐ ฯลฯ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓: การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

เศรษฐกิจไทยขยายตัวต่ำกว่าศักยภาพต่อเนื่องมาหลายปี ทั้งจากผลกระทบของเศรษฐกิจโลก ชบเซาและข้อจำกัดภายในประเทศเอง ดังนั้น การขับเคลื่อนให้เศรษฐกิจเจริญเติบโตในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ จะเน้นการพัฒนาและใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นก้าวหน้าที่เข้มข้น

แนวทางการพัฒนา ได้แก่

๑. การบริหารจัดการเศรษฐกิจส่วนร่วม ได้แก่ การพัฒนาด้านการคลัง การพัฒนาภาคการเงิน เป็นต้น

๒. การเสริมสร้างและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ ได้แก่ การพัฒนาภาคการเกษตร การพัฒนาภาคอุตสาหกรรม การวางรากฐานการพัฒนาอุตสาหกรรมสำหรับอนาคต การพัฒนาภาคบริการและการท่องเที่ยว การพัฒนาอุตสาหกรรมกีฬาอย่างครบวงจร การพัฒนา ภาคการค้าและการลงทุน ฯลฯ

ยุทธศาสตร์ที่ ๔: การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำลังเป็นปัญหาและเป็นจุดอ่อนของการรักษาฐานการผลิต และการให้บริการ ประเด็นท้าทายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ จึงได้แก่ การสร้างความมั่นคงของฐาน ทรัพยากรธรรมชาติและยกระดับคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและ คุณภาพชีวิตของประชาชน

แนวทางการพัฒนา ได้แก่ การรักษาฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สร้างสมดุลของการอนุรักษ์และ ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อให้เกิดความ มั่นคง สมดุล และยั่งยืน การแก้ไขปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ฯลฯ

ยุทธศาสตร์ที่ ๕: การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่ง และยั่งยืน

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูด้านความมั่นคงที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนา ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติของผู้มีความเห็น

ต่างทางความคิดและอุดมการณ์บนพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และการเตรียมการรับมือกับภัยคุกคามข้ามชาติ

แนวทางการพัฒนา ได้แก่ การรักษาความมั่นคงภายในเพื่อให้เกิดความสงบในสังคมและอำรงไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการป้องกันประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือภัยคุกคามทั้งการทหารและภัยคุกคามอื่น ๆ การส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศด้านความมั่นคง การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล การบริหารจัดการความมั่นคงเพื่อการพัฒนา ฯลฯ

ยุทธศาสตร์ที่ ๖: การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริต ประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย

ระบบบริหารจัดการในภาครัฐที่ขาดประสิทธิภาพ ทำให้ต้องเร่งปฏิรูปให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจัง เพื่อให้เป็นปัจจัยสนับสนุนสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาประเทศทุกด้านให้ประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

แนวทางการพัฒนา ได้แก่ ปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงาน บทบาท ภารกิจ และคุณภาพบุคลากร ภาครัฐ ให้มีความโปร่งใส ทันสมัย คล่องตัว มีขนาดที่เหมาะสม เกิดความคุ้มค่า ปรับปรุงกระบวนการงบประมาณและสร้างกลไกการติดตามตรวจสอบการเงินการคลังภาครัฐ เพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับการให้บริการสาธารณะให้ได้มาตรฐานสากล เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ฯลฯ

ยุทธศาสตร์ที่ ๗ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์

โครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์เป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนเศรษฐกิจและสังคม การกระจายความเจริญ และการพัฒนาเมืองและพื้นที่ รวมทั้งการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

แนวทางการพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านขนส่ง การสนับสนุนการพัฒนาระบบขนส่ง การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ การพัฒนาด้านพลังงาน การพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล การพัฒนาระบบน้ำประปา ฯลฯ

ยุทธศาสตร์ที่ ๘: การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม

การพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับรูปแบบการดำเนินงานให้มุ่งเน้นความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการลงทุน แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ จึงให้ความสำคัญกับการใช้องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ผลงานวิจัยและพัฒนา ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์อย่างเข้มข้นทั้งในภาคธุรกิจ ภาครัฐ และภาคประชาสังคม

แนวทางการพัฒนา ได้แก่ เร่งส่งเสริมการลงทุนวิจัยและพัฒนาและผลักดันสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และเชิงสังคม พัฒนาผู้ประกอบการให้เป็นผู้ประกอบการทางเทคโนโลยี พัฒนาสภาวะแวดล้อมของการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๙: การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ มุ่งเน้นการพัฒนาและเร่งดำเนินการในประเด็นท้าทาย ได้แก่ การสร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิตและบริการเดิมและขยายฐานการผลิตและบริการใหม่ที่สามารถสร้างรายได้สำหรับประชาชนในภาค การพัฒนาเมืองให้เติบโตมีคุณภาพ การพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกให้รองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมแห่งอนาคตอย่างมีสมดุล และการบริหารจัดการ

พื้นที่เศรษฐกิจชายแดนให้เจริญเติบโตและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคและเมืองให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

แนวทางการพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาภาคเพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กระจายตัวอย่างทั่วถึง การพัฒนาเมือง

ยุทธศาสตร์ที่ ๑๐: ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา

การพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศของไทย ยึดหลัก คิดเสรี เปิดเสรี และเปิดโอกาส โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและขยายความร่วมมือทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และอื่น ๆ กับมิตรประเทศ รวมถึงการผลักดันให้ความเชื่อมโยงด้านกฎระเบียบและในเชิงในเชิงสถาบันระดับภูมิภาคและภูมิภาค มีความชัดเจนระดับปฏิบัติ

แนวทางการพัฒนา ได้แก่ ขยายความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนจากมิตรประเทศ และแสวงหาตลาดใหม่สำหรับสินค้าและบริการของไทย พัฒนาความเชื่อมโยงด้านการคมนาคมขนส่ง โลจิสติกส์ และโทรคมนาคมในกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคภายใต้แผนงาน GMS, ACMECS, IMT-GT, BIMSTEC และ JDS และภูมิภาคอาเซียนเพื่ออำนวยความสะดวกและลดต้นทุนด้านโลจิสติกส์ พัฒนาและส่งเสริมให้ไทยเป็นฐานของการประกอบธุรกิจ การบริการ และการลงทุนที่โดดเด่นในภูมิภาค ส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ เปิดประตูการค้าและพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในลักษณะหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ทั้งในระดับอนุภูมิภาค และภูมิภาคที่มีความเสมอภาคกัน สร้างความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา กับประเทศในอนุภูมิภาค ภูมิภาค และนานาชาติ ฯลฯ

๗. แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑)

ประเทศไทยได้รับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและการเข้าร่วมเป็นภาคีสถิติสัญญา ระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนหลายฉบับ ทำให้มีผลผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญา รวมถึงข้อตกลงระหว่างประเทศในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นแนวคิดหนึ่งในการประชุมระดับโลกที่ประเทศไทยได้กรอบแนวทางมาดำเนินการ โดยแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติฉบับแรกของประเทศไทย ประกาศใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ - ๒๕๔๘

แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑) กำหนดเป้าหมายให้สังคมไทย “เป็นสังคมที่ส่งเสริม สิทธิ เสรีภาพ และความเท่าเทียม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพื่อนำไปสู่สังคมสันติสุข” และได้จำแนกแผนสิทธิมนุษยชนไว้ ๑๑ ด้าน ๑๕ กลุ่มคน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

แผนสิทธิมนุษยชน	
ด้าน	กลุ่ม
<ul style="list-style-type: none"> - ด้านสาธารณสุข - ด้านการศึกษา - ด้านเศรษฐกิจ - ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - ด้านที่อยู่อาศัย - ด้านวัฒนธรรมและศาสนา - ด้านข้อมูล ข่าวสาร เทคโนโลยีและ การสื่อสาร - ด้านการขนส่ง - ด้านการเมืองการปกครอง - ด้านกระบวนการยุติธรรม - ด้านความมั่นคงทางสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มผู้ต้องหา/ผู้ต้องขัง - กลุ่มผู้พิการ - กลุ่มผู้ต้องหาคดียาเสพติดติดตาม พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยา เสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕/กลุ่มผู้ติดยาเสพติด และผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยา ยาเสพติด - กลุ่มเหยื่อ/ผู้เสียหาย - กลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ - กลุ่มผู้ใช้แรงงาน - กลุ่มคนจน/ผู้ได้รับผลกระทบจากการ พัฒนา - กลุ่มเกษตรกร - กลุ่มผู้สูงอายุ - กลุ่มเด็กและเยาวชน - กลุ่มสตรี - กลุ่มคนพิการ - กลุ่มผู้ไร้รัฐ ชาติพันธุ์ และกลุ่มผู้แสวงหา ที่พักพิงหรือผู้หนีภัยการสู้รบ - กลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ ความรุนแรง - กลุ่มหลากหลายทางเพศ/อัตลักษณ์ทางเพศ

แผนสิทธิมนุษยชนด้านสาธารณสุข กำหนดให้มีการผลักดันเพื่อพัฒนาระบบสาธารณสุขของประเทศไทยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ได้แก่ ๑) การเข้าถึงบริการสาธารณสุข โดยให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ป่วยถึงสิทธิในการรักษาพยาบาลและสิทธิในการรับรู้ข้อมูลการรักษาของตนเอง รวมถึงจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ให้กระจายทรัพยากรสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมและพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขเคลื่อนที่ พัฒนาช่องทางบริการสำหรับกลุ่มเฉพาะ และพัฒนาระบบการชดเชยค่าเสียโอกาสจากการหยุดงานเมื่อต้องเข้ารับบริการรักษาพยาบาล ๒) ความเท่าเทียมของคุณภาพบริการ โดยพัฒนาระบบการให้บริการสุขภาพอย่างบูรณาการและระบบการส่งต่อผู้ป่วยที่ห่างไกลสู่โรงพยาบาลในศูนย์พื้นที่ เพิ่มทางเลือกในการร่วมจ่ายสมทบของผู้ประกันในระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า และบูรณาการระบบบริหารจัดการด้านการบริการทางการแพทย์ของ ๓ กองทุน

แผนสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษา กำหนดให้ต้องมีมาตรการจัดการแก้ไขปัญหาเรื่องคุณภาพการศึกษาอย่างเร่งด่วน เพื่อให้พร้อมกับความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ โดยจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระยะยาว

ที่มีการบังคับใช้อย่างเคร่งครัด ผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณแก่สถานศึกษา ส่งเสริมหลักสูตรการศึกษา และหลักสูตรด้านศีลธรรม จริยธรรม ที่ยึดหลักการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับ หลักสิทธิมนุษยชน และบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น

แผนสิทธิมนุษยชนด้านเศรษฐกิจ กำหนดให้มีการสร้างความเท่าเทียมของนโยบาย เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการประกอบอาชีพและรายได้ที่เพียงพอ มุ่งใช้ทรัพยากรของประเทศให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรธรรมชาติ ส่งเสริมการออม และประสานงานระหว่างเครือข่ายทั้งในประเทศ และระดับนานาชาติ

แผนสิทธิมนุษยชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการป้องกัน ปัญหาสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับมาตรการขจัดผลกระทบที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการใช้ สารเคมีปลอดภัยและเหมาะสม และมุ่งจัดระเบียบพื้นที่เพาะปลูกให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ การคัดแยก ขยะและบำบัดน้ำเสีย บังคับใช้กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนในการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม ปลุกจิตสำนึกของประชาชนให้ตระหนัก ให้ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และใช้มาตรการจูงใจผู้ประกอบการให้ดำเนินกิจการ อย่างมีสำนึก

แผนสิทธิมนุษยชนด้านที่อยู่อาศัย กำหนดให้ลดอุปสงค์การอพยพย้ายถิ่นฐานเข้าสู่เขตเมือง ขยายอุปทานของพื้นที่อยู่อาศัยในเขตเมือง โดยใช้มาตรการช่วยเหลือทางการคลัง จัดรูปแบบการวางผังเมือง ที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบสาธารณูปโภครองรับการเจริญเติบโตอย่างเท่าเทียมกัน ในทุกภูมิภาค และคุ้มครองสิทธิของประชาชนเกี่ยวกับการจัดซื้อที่อยู่อาศัย

แผนสิทธิมนุษยชนด้านวัฒนธรรมและศาสนา กำหนดให้มีการส่งเสริมแนวคิดและนโยบาย การยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมไทยตั้งแต่สถาบันครอบครัว และโรงเรียนผลักดันมาตรการที่ช่วยฟื้นฟูและคงความเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่น จัดมาตรการกำกับดูแลศาสนา บุคคล ศาสนธรรม และศาสนวัตถุ

แผนสิทธิมนุษยชนด้านข้อมูล ข่าวสาร เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กำหนดให้มีการบริหารจัดการและสร้างกลไกในการดูแลการนำเสนอข่าวที่มีเนื้อหาอ่อนไหวและกระทบสิทธิผู้เกี่ยวข้อง จัดระบบข้อมูลข่าวสารของทางราชการอย่างรวมศูนย์ ส่งเสริมการเข้าถึงด้านการสื่อสารและเทคโนโลยี ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทุกกลุ่ม

แผนสิทธิมนุษยชนด้านการขนส่ง กำหนดให้จัดสภาพแวดล้อม และจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ และบริการขนส่ง เพื่อประชาชนทุกกลุ่ม สร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการพื้นฐานและบริการทางสังคมของรัฐอย่างเท่าเทียม พื้นฟูเยียวยาผู้ที่ได้รับ ผลกระทบจากการใช้บริการด้านการขนส่งและจราจร เสริมสร้างโอกาสการเข้าถึงการร้องเรียนเพื่อให้ ประชาชนผู้ใช้บริการด้านการขนส่งและจราจรได้รับบริการอย่างมีประสิทธิภาพ

แผนสิทธิมนุษยชนด้านการเมืองการปกครอง กำหนดให้ส่งเสริมการพัฒนาการเมืองให้เป็นไปตาม ระบบประชาธิปไตยในทุกระดับ ส่งเสริมมาตรการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้บริหารงาน ราชการและทุกภาคส่วน ส่งเสริมมาตรการต่อเนื่องเพื่อแก้ไขสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดน

ภาคใต้ ปกป้องคุ้มครองเสรีภาพของประชาชนที่อาจถูกละเมิดในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสงบ และเปิดช่องทางให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้สะดวกขึ้น

แผนสิทธิมนุษยชนด้านกระบวนการยุติธรรม กำหนดให้เปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตให้เข้าสู่ การพิจารณาของรัฐสภาเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต เน้นการพัฒนาหลักจริยธรรมของบุคลากรด้านกระบวนการ ยุติธรรม สร้างมาตรการให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเร่งรัดการดำเนินคดี และการปฏิบัติตาม คำสั่งศาลให้สิ้นสุดโดยรวดเร็วที่สุด

แผนสิทธิมนุษยชนด้านความมั่นคงทางสังคม รวมถึงหลักประกันในคุณภาพชีวิตของ ประชาชนที่มีคุณภาพและพร้อมรับต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นสวัสดิการที่จัดให้ โดยรัฐเท่านั้น หากยังรวมถึงแนวทาง ค่านิยม และระบบการคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือคนในสังคมทั้งที่ เป็นทางการและไม่เป็นทางการเมื่อเจ็บป่วย พิกัด ว่างงาน หรือชราภาพ ทั้งนี้ ในปัจจุบัน ระบบคุ้มครอง ทางสังคมของประเทศได้มีการพัฒนาไปอย่างก้าวหน้า ครอบคลุมกลุ่มผู้ที่มีความเปราะบางหลายกลุ่ม อาทิ เด็กและสตรี ผู้สูงอายุ และคนพิการ เป็นต้น โดยยังมีประเด็นท้าทายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการ สร้างความทั่วถึงในการคุ้มครองดูแลและการเข้าถึงสวัสดิการ และความยั่งยืนในเชิงการคลังของนโยบาย และโครงการ

แผนสิทธิมนุษยชนของกลุ่มผู้ต้องหา/ผู้ต้องขัง ตามหลักมาตรฐานสากลของสหประชาชาติ โดยให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาสภาพเรือนจำและสถานที่ควบคุมดูแล ส่งเสริมการมีทนายให้ความช่วยเหลือ แก่จำเลย ทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา พัฒนาระบบประเมินคัดกรอง ส่งเสริมการปฏิรูประบบการปฏิบัติต่อ เด็กและสตรีในกระบวนการยุติธรรมอย่างเหมาะสม สร้างหลักประกันและแนวปฏิบัติเรื่องอนามัยเจริญพันธุ์ ของผู้ต้องขังให้คำนึงถึงปัญหาและความต้องการที่จำเพาะเจาะจงทั้งหญิงและชาย การให้ผู้ต้องขังได้รับการ รักษาพยาบาลเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป

แผนสิทธิมนุษยชนของกลุ่มผู้พ้นโทษ กำหนดให้รัฐควรส่งเสริมมาตรการให้ความช่วยเหลือ คุ้มครองแก่ผู้พ้นโทษ จัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ผู้พ้นโทษ สนับสนุนมาตรการ โครงการทั้งในด้านการศึกษา การอบรมฝึกหัดวิชาชีพ การจัดการหางานให้แก่ผู้พ้นโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง ส่งเสริมการจัดระบบ การจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้พ้นโทษ มีมาตรการรองรับการเข้าถึงสวัสดิการและความช่วยเหลือของผู้พ้นโทษ

แผนสิทธิมนุษยชนของกลุ่มผู้ต้องคดียาเสพติด ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ /กลุ่มผู้ติดยาเสพติดและผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เสนอให้ ควรมีมาตรการด้านการฝึกอาชีพ สร้างระบบการสงเคราะห์หลังปล่อยที่มีประสิทธิภาพ จัดทำระบบการติดตาม หลังปล่อย ควรจัดให้มีสถานตรวจพิสูจน์ผู้เสพยาเสพติดที่ถูกจับกุมตัวและอยู่ระหว่างรอการตรวจพิสูจน์

แผนสิทธิมนุษยชนของกลุ่มเหยื่อ/ผู้เสียหาย กำหนดให้มีการพัฒนากลไกที่จะช่วยเหลือ เยียวยาเหยื่อ ผู้เสียหายจากอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพและรอบด้าน ส่งเสริมหลักประกันสิทธิของ ผู้เสียหายและครอบครัวในการเข้าถึงความยุติธรรมและการเยียวยาทางกฎหมาย กำหนดมาตรการ บางประการในการคุ้มครองและช่วยเหลือเหยื่อของการค้ามนุษย์ พิจารณาค่าตอบแทนและค่าทดแทนและ ค่าชดเชยผู้เสียหายในคดีอาญาที่เป็นคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ต้องไม่นำประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมกับการกระทำผิดมาพิจารณาประกอบการให้ความช่วยเหลือหรือการจ่ายค่าชดเชย

แผนสิทธิมนุษยชนของกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ มีข้อเสนอแนะให้ส่งเสริมโครงการเพื่อลดการตีตราและเลือกปฏิบัติ การให้สวัสดิการทางสังคม พัฒนยาสำหรับผู้ป่วยที่มีราคาไม่แพง ส่งเสริมการบริการรักษาฟรี ใช้มาตรการจูงใจหรือพิจารณากำหนดกฎหมายลงโทษ เพื่อป้องกันการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมจากนายจ้าง สถานประกอบการ และสถานศึกษา การรักษาความลับของผู้ติดเชื้อ สร้างเอกภาพการให้บริการผู้ติดเชื้อ

แผนสิทธิมนุษยชนของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน มีข้อเสนอแนะให้มีการกำกับการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองแรงงานให้เป็นไปตามมาตรฐานของกฎหมาย ส่งเสริมการคุ้มครองความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีของผู้ใช้แรงงาน ส่งเสริมสิทธิแรงงานตามกฎหมายแรงงานสัมพันธ์ คุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน และส่งเสริมสิทธิการประกันสังคม

แผนสิทธิมนุษยชนของกลุ่มคนจน/ผู้ได้รับผลกระทบจากการพัฒนา มีข้อเสนอแนะให้เร่งแก้ไขปัญหาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้ประชาชนได้รับสิทธิในการพัฒนาอย่างเสมอภาค ส่งเสริมศักยภาพการมีส่วนร่วมและการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น ให้บริการพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต แก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างขั้นพื้นฐานของความไม่เท่าเทียมในสังคมและความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสและบริหารต่าง ๆ ของคนยากจนและคนชายขอบ ส่งเสริมมาตรการลดความยากจนอย่างต่อเนื่อง

แผนสิทธิมนุษยชนของกลุ่มเกษตรกร มีข้อเสนอแนะให้เร่งปฏิรูปที่ดินให้แก่เกษตรกรที่ไม่มีที่ดินทำกิน และสนับสนุนการเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็น พัฒนาศักยภาพของเกษตรกรทั้งด้านเทคนิค การเงิน การจัดการ การตลาด การแปรรูป ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรให้เป็นสหกรณ์ที่มีความเข้มแข็ง พัฒนาระบบคุ้มครองสิทธิ สร้างความเป็นธรรมให้เกษตรกรจากระบบการเกษตรแบบพันธะสัญญา

แผนสิทธิมนุษยชนของกลุ่มผู้สูงอายุ มีข้อเสนอแนะให้เพิ่มศักยภาพของผู้สูงอายุที่แข็งแรงและสุขภาพดีให้ได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมมาตรการการจัดหางานที่เหมาะสมตามสภาพและความต้องการของผู้สูงอายุ พัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุที่ด้อยโอกาส ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยจัดหาที่อยู่อาศัย การอำนวยความสะดวกให้ฟรี โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดหาหน้รับส่งไปโรงพยาบาล และส่งเสริมมาตรการทางเศรษฐกิจและสังคมที่จูงใจให้เกิดการดูแลและพึ่งพิงกันภายในครอบครัว อาทิ การเพิ่มเพดานเงินลดหย่อนภาษีของผู้อุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา

แผนสิทธิมนุษยชนของกลุ่มเด็กและเยาวชน มีข้อเสนอแนะให้บูรณาการนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเด็กในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ เด็กพิการ และเด็กที่ถูกระบุว่ามีปัญหาพฤติกรรม รวมถึงการให้ความสำคัญกับการควบคุมบริเวณสถานศึกษาให้ปลอดภัยจากสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม การให้ข้อมูลความรู้ เรื่องเพศ ความรู้เรื่องสิทธิ และการจัดให้มีมาตรการบังคับทางแรงงานที่เอื้อต่อการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว อาทิ การจัดให้มีพื้นที่ดูแลเด็กเล็กในสถานประกอบการขนาดใหญ่ และส่งเสริมบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการลงทุนในโครงการพื้นฐานเพื่อดูแลเด็ก

แผนสิทธิมนุษยชนของกลุ่มสตรี มีข้อเสนอแนะเรื่องกลไกการดำเนินงานด้านสตรี ได้แก่ ส่งเสริมบทบาทชุมชนให้เข้มแข็งแ่แก่เจ้าหน้าที่เพื่อปราบปรามการค้ามนุษย์อย่างเคร่งครัด การใช้ประโยชน์จากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในการจัดสวัสดิการสังคมขั้นพื้นฐานแก่สตรีที่เป็นเหยื่อการค้ามนุษย์และถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พัฒนาระบบ กลไกการช่วยเหลือทางสังคมอย่างครบวงจรเพื่อรองรับผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรงทางเพศ

แผนสิทธิมนุษยชนของกลุ่มคนพิการ มีข้อเสนอแนะเรื่องการบังคับใช้กฎหมายเรื่องการจัดการเครื่องอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสมและตรงความต้องการของคนพิการในทุกสถานที่ เร่งพัฒนาการเข้าถึง การศึกษาในระบบของคนพิการ ส่งเสริมบทบาทคนพิการในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการตัดสินใจ เจริญนโยบาย ขจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการทุกรูปแบบ

แผนสิทธิมนุษยชนของกลุ่มผู้ไร้รัฐ ชาติพันธุ์ และกลุ่มผู้แสวงหาที่พักพิงหรือผู้หนีภัยการสู้รบ มีข้อเสนอแนะให้เร่งสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับนโยบายที่เกี่ยวข้อง ค้ำครองสิทธิมนุษยชนของกลุ่มผู้ไร้รัฐ ให้กลุ่มผู้ไร้รัฐเข้าถึงหลักประกันสุขภาพได้ตามสิทธิ สร้างระบบการคัดเลือกและการกำหนดสถานะกลุ่มผู้ไร้รัฐ เร่งรัดการกำหนดสถานะบุคคล พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลุ่มผู้ไร้รัฐ ชาติพันธุ์ และกลุ่มผู้แสวงหาที่พักพิง รวมทั้งแรงงานและการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวและผู้ติดตาม

แผนสิทธิมนุษยชนของกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรง มีข้อเสนอแนะให้จัดทำฐานข้อมูลคดีและผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในลักษณะบูรณาการเพื่อประโยชน์ในการทบทวนการดำเนินคดีและการช่วยเหลือเยียวยา ทบทวนกฎหมายของประเทศไทยให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการแสดงออก ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

แผนสิทธิมนุษยชนของกลุ่มความหลากหลายทางเพศ/อัตลักษณ์ทางเพศ มีข้อเสนอแนะเรื่องการออกกฎหมายเพื่อรับรองสิทธิกับทุกคู่ชีวิตอย่างเท่าเทียม ให้มีการศึกษาแนวทางและความเป็นไปได้ในการกำหนดค่านำหน้านามให้เหมาะสม ศึกษาแนวทางและความเป็นไปได้ในการสนับสนุนการจัดสาธารณูปโภคที่จำเป็นให้ตรงตามความต้องการให้หลากหลายตามทุกเพศ

๘. ยุทธศาสตร์การพัฒนาศตรี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

เพื่อตอบโจทยปัญหาและอุปสรรคหลายประการในการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของสตรี ได้แก่ การถูกกดขี่ ไม่ได้รับโอกาส ถูกเอารัดเอาเปรียบ และถูกเลือกปฏิบัติในมิติต่าง ๆ ยุทธศาสตร์การพัฒนาศตรี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาศตรีไว้ว่า “สร้างสังคมเสมอภาค ปราศจากการเลือกปฏิบัติ สตรีมีคุณภาพชีวิตที่ดี มั่นคงปลอดภัย ร่วมสร้างชาตินาสมัย” วัตถุประสงค์เพื่อเร่งพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของสตรีในสังคมไทยทุกกลุ่มทุกวัย โดยเฉพาะกลุ่มที่อยู่ในภาวะลำบากหรือกลุ่มด้อยโอกาส และได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับการปรับประมัตการ กฎหมาย กลไก และกระบวนการที่เกี่ยวกับการพัฒนาศตรี จำนวน ๕ ยุทธศาสตร์ ได้แก่

๑. ปรับเปลี่ยนเจตคติของสังคมในประเด็นความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชาย เพื่อให้คนไทยมีเจตคติที่เคารพต่อความเท่าเทียมระหว่างหญิงชาย ยุทธศาสตร์นี้เป็นประเด็นท้าทายที่จะทำให้การพัฒนาศตริก้าวข้ามอุปสรรค สู่อำนาจสำเร็จได้

๒. เสริมพลัง เพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตแก่สตรีทุกกลุ่มและทุกระดับ การใช้ศักยภาพ ทักษะของสตรีอย่างเต็มที่ จะทำให้ประเทศไทยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและรักษาระดับการพัฒนาให้ยั่งยืนการเพิ่มพลังแก่สตรีทุกกลุ่ม ทุกระดับในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ จึงมีความสำเร็จต่อเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีด้วย

๓. พัฒนาเงื่อนไขและปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาสตรีที่มีประสิทธิผลและเสมอภาค เป็นยุทธศาสตร์ที่จะเร่งพัฒนาเงื่อนไขและปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อเอื้อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพการพัฒนาสตรี การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของสตรี ให้ความสำคัญกับการพัฒนาปรับปรุง กฎหมาย กฎระเบียบ มาตรการและการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างโอกาสและบทบาทของสตรีต่อการพัฒนาประเทศ

๔. กำหนดมาตรการเฝ้าระวัง ขจัดปัจจัยเสี่ยง ป้องกัน คุ้มครอง ช่วยเหลือ และเยียวยา ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงมาตรการ และกระบวนการการพัฒนาสตรี โดยเฉพาะในประเด็นความรุนแรง ในครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยได้กำหนดแนวทางในการป้องกัน แก้อันตราย และช่วยเหลือผู้ประสบปัญหา อย่างครบวงจร

๕. สร้างความเข้มแข็งของกลไก และกระบวนการพัฒนาสตรี ให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งของกลไกทุกระดับ ได้แก่ กลไกทางรัฐสภา กลไกระดับชาติ และกลไกส่วนกลาง ส่วนจังหวัด และองค์กรเครือข่าย

สรุป สังคมโลกซึ่งมีตัวแทนรัฐบาลต่าง ๆ องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้เชี่ยวชาญ ต่างเห็นปัญหาสิทธิมนุษยชนของสตรีและผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ถูกละเมิดด้วยการเลือกปฏิบัติในมิติต่าง ๆ และเห็นพ้องต้องกันว่า จำเป็นต้องยุติการเลือกปฏิบัติต่อสตรีและผู้มีความหลากหลายทางเพศโดยเร็ว เนื่องจากจะเป็นการเปิดโอกาสให้สังคมได้ใช้ศักยภาพของประชากรอีกครึ่งหนึ่งของโลกมาเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาให้ยั่งยืน ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์มากกว่าการปิดกั้นหรือกีดกัน ดังนั้น อนุสัญญาว่าด้วยการขจัด การเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) และหลักการยกยาศรีดา (The Yogyakarta Principles) จึงได้เกิดขึ้นมีขึ้นเพื่อยืนยันสิทธิของสตรีและผู้มีความหลากหลายทางเพศ ที่จะพัฒนาตนเอง ครอบครัว และสังคม โดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป็นเครื่องมือกำกับทิศทาง แนวทาง และกระบวนการพัฒนา

ประเทศไทยกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เป็นเป้าหมายการพัฒนาระยะยาวของประเทศ มีแผนการปฏิบัติรูปประเทศด้านสังคม เป็นแนวทางการลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรม ซึ่งกำลังเป็นภัยสำคัญของการพัฒนาประเทศ มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแผนปฏิรูปประเทศ ในลักษณะการแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ โดยในระยะ ๕ ปีแรก เป็นการเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

การเปลี่ยนแปลงของบริบททั้งภายในและภายนอก มีผลต่อสตรีเป็นอย่างมาก การพัฒนาใด ๆ ที่จะเกิดขึ้นนับต่อจากนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการและแผนการ ตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับนานาชาติ จำเป็นต้องทบทวนเพื่อให้มีความยั่งยืนและเป็นประโยชน์กับสตรีและผู้มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น ทั้งนี้ นอกจากจะเป็นเพราะสตรีและผู้มีความหลากหลายทางเพศจะเป็นประชากรมากกว่าครึ่งหนึ่งของประเทศแล้ว ยังเนื่องจาก

- สตรีโดยทั่วไปทำหน้าที่เกี่ยวกับการผลิตและการบริโภคของครัวเรือน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการดูแลสิ่งแวดล้อมและมักเป็นการผลิตและบริโภคแบบยั่งยืน เศรษฐกิจแบบโลกาภิวัตน์ที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงการเกษตรแบบเดิมที่ยั่งยืนให้เป็นเกษตรแบบไม่ยั่งยืน ในรูปแบบของการเกษตรที่ปลูกพืช หรือ เลี้ยงสัตว์

เชิงเดี่ยวในปริมาณมาก ๆ เพื่อนำไปขายให้ตลาดโลก และรับเอาเงินสดกลับมาซื้อสินค้าและบริการที่ไม่ได้ผลิตเองนั้น นอกจากจะทำให้ลายรากฐานของการเกษตรที่ยั่งยืนไปแล้ว การเกษตรที่ไม่ยั่งยืนยังทำลายสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ ลม ความร้อน ความชื้น ก่อให้เกิดมลภาวะ ซึ่งมีผลทำให้ผลผลิตลดน้อยลงและต้องเพิ่มการลงทุนการผลิตมากขึ้น นอกจากทุนที่เพิ่มมากขึ้นแล้ว ราคาผลผลิตที่มากขึ้นตลาดยังทำให้เกษตรกรขาดทุน และไม่มีเงินสดมาซื้อสินค้าที่จะเป็นในการดำรงชีวิต สตรีจึงอยู่ในฐานะลำบาก มีความอดอยาก มีความยากจน และไร้อำนาจมากขึ้น การรักษาการกลับมาทำการเกษตรแบบเดิมที่ยั่งยืนจะช่วยเพิ่มอำนาจของสตรี เพิ่มอาหาร และปัจจัยสี่ มีสิ่งแวดล้อมที่ดีมีผลทำให้ฐานะของสตรีกลับมาสูงขึ้นอีก

- สตรีมีความต้องการทางสุขภาพที่ต่างจากผู้ชาย คือ เรื่องการเจริญพันธุ์ ดังนั้น สิทธิการเจริญพันธุ์ตามอนุสัญญา CEDAW จึงเป็นเรื่องสำคัญ สิทธิที่จำแนกออกเป็นการรักษาพยาบาล การป้องกัน การส่งเสริมสุขภาพ การฟื้นฟูสุขภาพ และการดูแลในวาระสุดท้ายของชีวิตที่ต้องมีความเท่าเทียม ไม่เหลื่อมล้ำ สิทธินี้ต้องไม่ถูกขัดขวาง สตรีต้องได้รับสิทธิเหล่านี้ทุกวัยหรือตั้งแต่เกิดจนกระทั่งสิ้นชีวิต การเลือกปฏิบัติกับเด็กหญิงในเรื่องสุขภาพที่สำคัญ คือ ปัญหาโภชนาการที่เด็กหญิงจะมีปัญหาทุพโภชนาการสูงกว่า ปัญหาการได้รับเพศศึกษาน้อย จนป้องกันตัวเองจากการท้องในวัยเด็กไม่ได้ ปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศ ปัญหาถูกระทำรุนแรง การถูกบังคับให้ค้าประเวณี การป่วยจากโรคเพศสัมพันธ์ เช่น โรคเอดส์ เป็นต้น การสร้างความเท่าเทียมทางด้านสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสุขภาพด้านการเจริญพันธุ์ เป็นบริการที่ตอบสนองกับความต้องการของสตรี

- สตรีถูกกระทำรุนแรงหลากหลายรูปแบบมาก ทั้งร่างกาย จิตใจ เพศสัมพันธ์ที่ออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การขู่ บังคับ ทุบตี ต่ำ จำกัดเสรีภาพต่าง ๆ การกักขัง การข่มขืน การบังคับใช้แรงงาน การล่วงละเมิดทางเพศในที่ทำงานหรือสถานศึกษา ความกลัวของสตรีเรื่องการถูกระทำรุนแรงต่าง ๆ นั้นมีผลทำให้สตรีไม่กล้าที่จะเคลื่อนไหว ไม่กล้าที่จะทำอะไรเพื่อให้ได้ทรัพยากรในการพัฒนาตนเองและลูก เกิดผลเสียต่อตัวของสตรีและสังคม เช่น การผลิตซ้ำความรุนแรงในสังคม และการสูญเสียศักยภาพของสตรีในการพัฒนาสังคม หรือการสร้างสันติภาพ

- สตรีถูกเลือกปฏิบัติในครัวเรือน เริ่มต้นด้วยการแบ่งงานระหว่างหญิงและชายที่ไม่เป็นธรรม มีผลต่อการจำกัดการพัฒนาศักยภาพของสตรี การไม่ให้สตรีมีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ในครัวเรือน ขยายไปสู่การตัดสินใจเรื่องของตนเองและการเมืองของสังคม โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับสิทธิของตนเอง ความเท่าเทียมในอำนาจการตัดสินใจเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเสริมอำนาจให้กับสตรี

- สตรีถูกเลือกปฏิบัติในโลกดิจิทัล การสร้างโลกดิจิทัลหรืออินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานของอุตสาหกรรมใหม่ และโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลมุ่งไปที่ผู้ชาย ทำให้ขาดนวัตกรรมจากสตรี เมื่อก้าวถึงเทคโนโลยีเครื่องจักรกล สังคมมักนึกถึงผู้ชายที่มีการศึกษาสูงมากกว่าสตรี สตรีที่ต้องทำงานบ้าน ขาดการศึกษา ขาดโอกาสในการพัฒนาตนเอง จึงไม่สามารถเข้าถึงนวัตกรรมใหม่ๆ ได้ แม้ว่าจะมีอินเทอร์เน็ตในหมู่บ้าน เนื่องจากสตรีมีความรู้และทักษะในการใช้อินเทอร์เน็ตน้อยกว่า มีแรงจูงใจในการสร้างนวัตกรรมน้อยกว่า และมีเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์น้อยกว่า

- ผู้มีความหลากหลายทางเพศถูกเลือกปฏิบัติในวงกว้างหลากหลายแง่มุมในการจ้างงานและอาชีพ ผู้มีความหลากหลายทางเพศไม่ได้รับการรับรองวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศอย่างชัดเจน ไม่ได้รับการยอมรับอย่างแท้จริงในสังคมไทย เหตุเพราะอคติที่เรื้อรัง และการขาดความเข้าใจในสังคมต่อวิถีทางเพศ

และอัตลักษณ์ทางเพศที่แตกต่าง ดังนั้น ผู้มีความหลากหลายทางเพศจึงไม่ได้รับการคุ้มครองไม่ว่าจะในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายคุ้มครองแรงงาน^๓

- ผู้มีความหลากหลายทางเพศถูกระทำด้วยความรุนแรงทั้งในสถานศึกษาและสถานที่ทำงาน การถูกคุกคามด้วยเหตุทางเพศในหลายรูปแบบ ตั้งแต่การล้อเลียน เหน็บแนม นินทา ใส่ร้าย ถูกเหยียดหยาม ลวนลาม ไปจนถึงความรุนแรงทางร่างกายและทางเพศ^๔

ดังนั้น ความหมายของการเตรียมความพร้อมคน และการพัฒนาคนที่ปรากฏอยู่ในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ จึงควรหมายรวมถึง การจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีและผู้มีความหลากหลายทางเพศด้วย

^๓ บุษกร สุริยสาร, (๒๕๕๗), อัตลักษณ์และวิถีทางเพศในประเทศไทย, โครงการส่งเสริมสิทธิความหลากหลายและความเท่าเทียมในโลก ของการทำงาน (PRIDE) สำนักงานแรงงานระหว่างประเทศ ประจำประเทศไทย กัมพูชา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, กรุงเทพฯ.

^๔ อ้างแล้วใน ๔

๒

สถานการณ์การเลือกปฏิบัติ ในประเทศไทย

สถานการณ์การเลือกปฏิบัติในประเทศไทย

เนื้อหาในส่วนนี้ จะทำการวิเคราะห์สถานการณ์การเลือกปฏิบัติต่อสตรี และการเลือกปฏิบัติต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ เพื่อจะได้นำไปผนวกและวิเคราะห์ร่วมกับส่วนอื่น ๆ ประมวลเป็นแผนขับเคลื่อนความเท่าเทียมระหว่างเพศต่อไป

๑. สถานการณ์การเลือกปฏิบัติต่อสตรี

การเลือกปฏิบัติต่อสตรี อิงอยู่กับความแตกต่างทางกายภาพและชีวภาพของหญิงและชาย โดยเฉพาะเรื่องการเจริญพันธุ์

ความรุนแรง ความรุนแรงเป็นอาชญากรรมของมนุษยชาติ และเป็นสิ่งที่ไม่ควรเกิดขึ้น ความรุนแรงในครอบครัว หรือความรุนแรงกับผู้หญิงที่เป็นภรรยา สังคมยังมองความรุนแรงเป็นบรรทัดฐานทางสังคมที่อนุญาตให้สามีกระทำรุนแรงกับภรรยาได้โดยที่ไม่ยอมรับรู้ ด้วยเหตุผลว่าเป็นเรื่องในครอบครัวคนอื่น เป็นเรื่องส่วนบุคคล ไม่ใช่ปัญหาของสังคม ความรุนแรงในครอบครัวจึงเป็นภัยเงียบสำหรับผู้หญิง

การศึกษาของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เรื่อง ครอบครัวเข้มแข็งกับความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวในสังคมโลกาภิวัตน์ พบว่า ครอบครัวมีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา โดยมีครอบครัวที่ขัดแย้งกันและไม่ได้อยู่กับด้วยกัน ร้อยละ ๒๐.๕ ครอบครัวที่สามีนอกใจภรรยา ร้อยละ ๗.๑ ครอบครัวที่สามีกระทำรุนแรงกับภรรยา ร้อยละ ๑๕.๔ และมีข้อมูลของสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม ที่แสดงผ่านสื่ออินโฟกราฟฟิกเผยแพร่ความรู้ทั่วไปทางกฎหมายให้แก่ประชาชน เพื่อกระตุ้นเตือนว่า บ้านไม่ใช่เวทิมวย! เราจึงต้องช่วยหยุดความรุนแรง : รู้หรือไม่? "ความรุนแรงในครอบครัว" เกิดขึ้นบ่อยครั้ง โดยสถิติในช่วงเดือนมกราคม - มีนาคม ปี ๒๕๖๑ มีความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นกับเด็กและสตรี สูงถึง ๘๓.๖ % เฉลี่ยมากถึง ๕ คนต่อวัน

การทำงานนอกบ้าน สังคมสมัยใหม่ งานนอกบ้านมีหลากหลาย และเป็นที่มาของทรัพยากรและความมั่งคั่ง ที่สำคัญ งานเหล่านี้ผู้หญิงทำได้เช่นเดียวกับผู้ชาย แต่ผู้หญิงมักต้องเผชิญกับการเลือกปฏิบัติและกีดกันออกจากการทำงาน เนื่องจาก ๑) มายาคติเรื่องบทบาทผู้หญิงที่ควรรับผิดชอบงานบ้าน งานนอกบ้านเป็นงานหนัก ต้องมีทักษะเกี่ยวกับเครื่องยนต์กลไก และต้องเป็นผู้นำในการตัดสินใจซึ่งผู้หญิงไม่มี^๕ ๒) ผู้หญิงต้องตั้งครุฑและเลี้ยงลูก ทำให้ต้องมีความจำเป็นต้องหยุดงานในช่วงเวลาสั้นๆ ๓) ค่าจ้างที่ไม่เป็นธรรม ข้อมูลจากงานวิจัยของทีดีอาร์ไอ พบว่า ผู้ชายได้รับค่าจ้างสูงกว่าผู้หญิง แม้ว่าผู้หญิงจะมีการศึกษาระดับเดียวกันกับผู้ชายก็ตาม ผู้หญิงกลับมักได้รับค่าจ้างต่ำกว่าผู้ชาย จึงสรุปได้ว่า ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงชายในตลาดแรงงานไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างเชื่องช้ามาก^๖ ๔) การถูกล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ผู้หญิงมักไม่ต่อสู้เนื่องจากความอับอายและไม่มีความคุ้มครองที่จะช่วยประกันความมั่นคงในการทำงาน ดังนั้น จึงมีการยอมรับสภาพ

^๕ นาถฤดี เตนดวง และ สุพจน์ เตนดวง, ๒๕๖๐, การจัดการเลือกปฏิบัติ การส่งเสริมสิทธิและโอกาสสตรี, หลักสูตรสำหรับการฝึกอบรมและสร้างวิทยากร เรื่อง การจัดการเลือกปฏิบัติ การส่งเสริมสิทธิและโอกาสสตรี ของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, กรุงเทพฯ

^๖ วรพรรณ ชาญด้วยวิทย์, ๒๕๖๑, ๓ ทศวรรษของการเปลี่ยนแปลงในตลาดแรงงานไทย, สถาบันเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, กรุงเทพฯ.

เก็บเป็นความลับ เพราะอับอาย ยอมรับสภาพเพราะกลัวถูกกลั่นแกล้งให้ออกจากงาน ยอมรับสภาพเพราะกลัวว่าจะถูกเปิดเผยให้ผู้อื่นทราบ ยอมรับสภาพเพราะว่าฟ้องร้องไปก็ไม่มีใครช่วยเหลืออะไรได้ หลีกเลี้ยงไม่เข้าหาบุคคลนั้น ลาออกหรือคิดจะลาออก^๗

สิทธิทางการเมืองหรือสังคม สิทธิมนุษยชนหรือสิทธิทางการเมืองหรือสังคมนั้น เป็นสิทธิของทุกคน ไม่จำกัดเพศ เพื่อเป็นหลักว่า ทุกคนจะไม่ถูกระทำความรุนแรง ไม่ถูกเอาเปรียบ และสามารถแข่งขันกันได้อย่างเสรีในตลาดเสรี และการเมืองแบบประชาธิปไตย แต่ปัญหาที่เกิดจากความคาดหวัง และการบ่มเพาะผู้หญิงยังเป็นเหตุที่สำคัญที่ทำให้ผู้หญิงถูกกีดกันออกจากกระบวนการคิดและตัดสินใจในการเมืองทุกระดับ การใช้วิธีการที่เรียกว่า “โควตา” ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติที่เป็นธรรม^๘ เพื่อเพิ่มจำนวนผู้หญิงในวงการเมือง ยังคงไม่ได้รับการสนับสนุน

โดยสรุป ประการแรก การนิยามปัญหาผู้หญิงว่า เป็นปัญหาความไม่เป็นธรรม (Inequity) ในลักษณะที่ผู้หญิงนอกจากจะมีสิทธิทั่วไปตามหลักสิทธิมนุษยชนแล้ว ยังมีความต้องการแบบจำเป็น (Needs) ที่ผู้ชายไม่มี เช่น ความต้องการให้มีการช่วยแก้ไขปัญหากับการเจริญพันธุ์ที่แตกต่างจากผู้ชาย ในยามที่ผู้หญิงตั้งครรภ์และเลี้ยงลูก ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญที่ทำให้กับครอบครัวและสังคม ผู้หญิงควรได้รับสิทธิพิเศษ ไม่ใช่ใช้เป็นเงื่อนไขในการถูกเอาเปรียบ และเมื่อคลอดลูกแล้ว การเลี้ยงลูกก็ไม่ควรเป็นหน้าที่ของผู้หญิงอย่างเดียว การแบ่งงานระหว่างสามีและภรรยาที่ไม่ลงตัว ทำให้พวกเขาไม่สามารถทำหน้าที่เป็น “พ่อ” และ “แม่” ให้กับลูกได้ตามแบบอย่างอุดมคติ แต่ต้องละทิ้งความเป็นแม่ พ่อ และมอบหมายให้บุคคล สถาบันอื่น ๆ ทำหน้าที่แทน เช่น การพึ่งพาปู่ย่าตายาย ญาติพี่น้องต่าง ๆ แต่หากไม่สามารถหาบุคคลเหล่านี้มาทำหน้าที่แทนได้ ก็อาจต้องจ้างบุคคลอื่นหรือจ่ายค่าบริการให้กับองค์กรที่จัดตั้งขึ้น เช่น สถานรับเลี้ยงเด็ก สถานบริบาลผู้สูงอายุ เป็นต้น และหากไม่สามารถจัดการหาคนช่วยหรือหาสถานรับเลี้ยงต่าง ๆ ได้ ลูกหรือเด็ก ๆ ก็อาจถูกทอดทิ้ง ละเลย หรือปรับเปลี่ยนจากการดูแลโดยบุคคลเป็น วัตถุ สิ่งของแทน กลายเป็นปัญหาที่สังคมต้องรับภาระแก้ไขต่อไปอีก

๒. สถานการณ์การเลือกปฏิบัติต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ

การยอมรับความหลากหลายทางเพศได้เกิดขึ้นอย่างชัดเจนในหลักการออกยกยอการค้า ค.ศ. ๒๐๐๖ และได้กลายเป็นหลักการสำคัญในการอ้างอิงถึงสิทธิของบุคคลเพศหลากหลายในอันที่จะได้รับการปกป้องและคุ้มครองวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศจากกฎหมายของรัฐ^๙

สำหรับสังคมไทย แม้ว่าในปัจจุบันสามารถพบเห็นบุคคลเพศหลากหลายในแทบทุกพื้นที่ของสังคม แต่โครงการวิจัย เรื่อง การเคารพต่อคนข้ามเพศโดยเปรียบเทียบกับการเกลียดกลัวคนข้ามเพศในทั่วโลก

^๗ นาถฤดี เต็นดวง, ๒๕๔๙, รายงานการประเมินสถานการณ์ปัญหาการล่วงเกิน คุกคาม หรือก่อความเดือดร้อนรำคาญทางเพศในที่ทำงานหรือเนื่องจากงานในองค์กรภาครัฐ, โครงการปรับปรุงกฎหมายที่เลือกปฏิบัติต่อสตรี ของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, กรุงเทพฯ.

^๘ กฤตยา อาชวนิจกุล, ๒๕๕๑, การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิง, สตรีกับการเมือง ความเป็นจริง พื้นที่ทางการเมืองและการขับเคลื่อน, วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า นนทบุรี.

^๙ สมชาย ปรีชาศิลป์กุล, บุคคลเพศหลากหลายในระบอบกฎหมาย, ๒๕๕๖, มุลินีเพื่อสิทธิและความเป็นธรรมทางเพศ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มุลินีธีรนารถ กาญจนอักษร และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ กรุงเทพฯ

ของมูลนิธิเครือข่ายเพื่อนกะเทยเพื่อสิทธิมนุษยชนได้แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยไม่ใช่สวรรค์ของกลุ่มคนข้ามเพศดังเช่นที่ทุกคนเข้าใจการเลือกปฏิบัติและการละเมิดสิทธิมนุษยชนของคนข้ามเพศนั้นเกิดขึ้นในทุกระดับของสถาบันทางสังคม^{๑๐} ได้แก่

สิทธิในการศึกษา กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศมักถูกปิดกั้นโอกาสทางการศึกษาเมื่อเทียบกับกลุ่มประชากรทั่วไป เนื้อหาวิชาเรียนไม่เหมาะสม อีกทั้งยังมีอคติต่อคนข้ามเพศ รวมถึงนโยบายของสถาบันการศึกษา เช่น การให้แต่งกายชุดนักเรียนและชุดรับปริญญาตามเพศ และห้ามนักเรียนนักศึกษาแต่งกายข้ามเพศ^{๑๑}

สิทธิในการทำงาน กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศยังถูกปิดโอกาสในการทำงานและความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เมื่อยื่นเอกสารการสมัครงานมักจะถูกปฏิเสธเนื่องจากรูปลักษณ์ไม่ตรงกับค่านิยมในทางกลับกันสังคมยังยึดยึดเอาอาชีพในบางสาขาอาชีพเท่านั้นให้กลุ่มคนข้ามเพศ เช่น คาเบรโชว์ ช่างแต่งหน้า นางแบบ นางงาม และนักแสดง เป็นต้น ซึ่งอาชีพดังกล่าวยังไม่ได้รับรับรองและคุ้มครองทางกฎหมาย รวมถึงไม่มีสวัสดิการต่าง ๆ^{๑๒}

สิทธิที่จะไม่ถูกกระทำความรุนแรง จากผลการศึกษาวิจัยของมูลนิธิเพื่อสิทธิและเป็นธรรมทางเพศ ในโครงการเพศวิถีที่หลากหลาย พบว่า คนข้ามเพศ ร้อยละ ๓๘ ถูกกระทำความรุนแรงในเชิงโครงสร้างสังคมและวัฒนธรรม โดยพื้นที่ที่กระทำความรุนแรงมากที่สุด คือ สถาบันครอบครัว รองลงมาเป็นสถาบันการศึกษาและสุดท้ายคือที่ทำงาน รูปแบบที่พบมากที่สุด คือ ความรุนแรงทางวาจา รองลงมาเป็นความรุนแรงทางร่างกาย การคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ^{๑๓}

สิทธิในการระบุตัวตน ไม่ว่าจะเป็กรณีค่านิยม การแต่งเครื่องแบบนักเรียน เครื่องแบบนักศึกษา การฝึกงาน การรับปริญญา การรับราชการทหาร กรณีเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหายุ่งยากในการติดต่อกับหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานอื่นที่จำเป็นต้องมีการระบุลักษณะทางเพศของตน^{๑๔}

สิทธิในทางอาญาและกระบวนการยุติธรรม ยังคงมีประเด็นที่เกี่ยวข้องในกรณีการตรวจค้นตัวผู้ต้องหา ซึ่งบุคคลหลากหลายทางเพศอาจประสบกับความยุ่งยากกว่าจะถูกจำแนกว่ามีเพศชายหรือเพศหญิงและนำไปสู่การปฏิบัติที่อาจเป็นการละเมิดต่อความเป็นตัวตนของบุคคลนั้นได้ การจำแนกประเภทของเรือนจำ บุคคลหลากหลายทางเพศไม่ว่าจะได้ทำการผ่าตัดแปลงเพศมาแล้วหรือไม่ ก็จะเป็นกลุ่มบุคคลที่ไม่สามารถจัดประเภทได้อย่างชัดเจนว่าจะอยู่ในสถานะของผู้ต้องขังประเภทใด ^{๑๕}

^{๑๐} รัตวัฒน์ จันทน์อำวนวยสุข และ Carsten Balzer๒Carla LaGata, ๒๕๕๘, การเคารพคนข้ามเพศเปรียบเทียบกับกรณีการเกลียดกลัวคนข้ามเพศ ประสบการณ์ทางสังคมของคนข้ามเพศในประเทศไทย, ภายใต้โครงการวิจัยการเคารพคนข้ามเพศเปรียบเทียบกับกรณีการเกลียดกลัวคนข้ามเพศ, กรุงเทพฯ.

^{๑๑} อ้างแล้วใน ๖

^{๑๒} อ้างแล้วใน ๖

^{๑๓} อ้างแล้วใน ๖

^{๑๔} อ้างแล้วใน ๕

^{๑๕} อ้างแล้วใน ๕

สิทธิในการรับบริการสาธารณสุข ยกตัวอย่าง หอพัก ห้องน้ำสาธารณะ และโรงพยาบาล ซึ่งส่วนใหญ่ จำแนกประเภทออกเป็น ๒ ประเภทตามเพศของผู้ใช้บริการ ทำให้บุคคลหลากหลายทางเพศยังประสบกับความยากลำบาก^{๑๖}

สิทธิในการสมรส การเป็นคู่สมรสซึ่งจะนำสิทธิและภาระหน้าที่ในหลายด้านที่บุคคลผู้เป็นสามี ภรรยาพึงจะต้องปฏิบัติต่อกัน รวมถึงสิทธิที่จะได้มาในทันทีที่มีการสมรสอย่างสมบูรณ์ เช่น ค่าอุปการะเลี้ยงดู การจัดการสินสมรส การเป็นทายาทโดยธรรมในการรับมรดก การใช้นามสกุลของคู่สมรส การลดหย่อนภาษี สิทธิการดำเนินคดีในฐานะคู่สมรส นอกจากนี้ยังมีสิทธิที่ได้รับจากรัฐ เช่น เงินสวัสดิการ การรักษาพยาบาล เงินบำเหน็จตกทอด สิทธิการลาติดตามคู่สมรส ในกรณีคู่สมรสดำรงตำแหน่งข้าราชการ การรับบริการทางการแพทย์ การเสียชีวิต ในกรณีคู่สมรสอยู่ในระบบการประกันสังคม ความสามารถในการทำสัญญา เช่น การประกันชีวิต การบริจาคอวัยวะ การให้ความยินยอมในการรักษาพยาบาล

โดยสรุป นอกเหนือจากทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหลากหลายทางเพศ จะส่งผลให้เกิดการเลือกปฏิบัติด้านการศึกษา การทำงาน และการถูกกระทำความรุนแรงแล้ว กฎหมายยังเป็นอีกหนึ่งอุปสรรคใหญ่ที่มีผลต่อการใช้ชีวิตของบุคคลเพศหลากหลาย เนื่องจากกฎหมายไทยยังวางอยู่บนหลักการพื้นฐานใน ๒ ประเด็นสำคัญ คือ การจำแนกเพศตามเพศกำเนิดอย่างตายตัว และการรับรองการสมรสตามกฎหมายเฉพาะระหว่างบุคคลต่างเพศเท่านั้น

^{๑๖} อ้างแล้วใน ๕

๓

ผลการวิเคราะห์

จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม

ก ณะอนุกรรมการด้านนโยบาย มาตรการและแผนปฏิบัติการ ภายใต้คณะกรรมการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ (คณะกรรมการ สทพ.) ได้จัดประชุมเมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๑ เพื่อพิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม (SWOT analysis) โดยให้คำจำกัดความ ดังนี้

- **S** มาจาก *Strengths* หมายถึง จุดเด่นหรือจุดแข็ง ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในบริษัท เช่น จุดแข็งด้านส่วนประสม จุดแข็งด้านการเงิน จุดแข็งด้านการผลิต จุดแข็งด้านทรัพยากรบุคคล บริษัทจะต้องใช้ประโยชน์จากจุดแข็งในการกำหนดกลยุทธ์การตลาด
- **W** มาจาก *Weaknesses* หมายถึง จุดด้อยหรือจุดอ่อน ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เป็นปัญหาหรือข้อบกพร่องที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในต่าง ๆ ของบริษัท ซึ่งบริษัทจะต้องหาวิธีในการแก้ปัญหาเหล่านั้น
- **O** มาจาก *Opportunities* หมายถึง โอกาส ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอก เป็นผลจากการที่สภาพแวดล้อมภายนอกของบริษัทเอื้อประโยชน์หรือส่งเสริมการดำเนินงานขององค์กร โอกาสแตกต่างจากจุดแข็งตรงที่โอกาสนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายนอก แต่จุดแข็งนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายใน นักการตลาดที่ดีจะต้องเสาะแสวงหาโอกาสอยู่เสมอ และใช้ประโยชน์จากโอกาสนั้น
- **T** มาจาก *Threats* หมายถึง ภัยคุกคาม ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอก เป็นข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งธุรกิจจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์การตลาดให้สอดคล้องและพยายามขจัดอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ได้จริง

สภาพแวดล้อมภายใน	
S = Strengths จุดแข็ง	๑. มี Political will ที่ชัดเจน
	๒. มีแผนและกลไกระดับชาติ และมีระดับหน่วยงานรองรับการปฏิบัติ
	๓. มีหน่วยงานหลักเป็น Focal Point ระดับประเทศ
	๔. มีเครือข่ายภาคประชาสังคมที่เข้มแข็งในการขับเคลื่อน
	๕. มีรัฐธรรมนูญ กฎหมาย พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ
W = Weaknesses จุดอ่อน	๑. ขาดข้อมูลและการศึกษาวิจัยที่ให้ความสำคัญกับความเป็นธรรมทางสังคม
	๒. ขาดความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ
	๓. ทักษะคนตี ค่านิยมดั้งเดิมที่ชายเป็นใหญ่ในสังคม
	๔. ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเชิงนโยบายและผู้ปฏิบัติไม่ให้ความสำคัญและตระหนักในเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ
	๕. ยังมีกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เลือกปฏิบัติ
	๖. ขาดข้อบังคับสำหรับภาคเอกชน ทำให้ไม่สามารถบังคับให้ภาคเอกชนดำเนินการตามนโยบายในการป้องกันและแก้ไขได้
	๗. ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน

สภาพแวดล้อมภายนอก	
<p>O = <i>Opportunities</i> โอกาส</p>	๑. เป็นโอกาสที่จะพัฒนาระบบฐานข้อมูล
	๒. เป็นโอกาสที่จะสื่อสารสร้างความตระหนักรู้ให้กับประชาชน
	๓. เป็นโอกาสในการสร้างมาตรการในการจูงใจ
	๔. การเปิดประชาคมอาเซียนทำให้ต้องคำนึงถึงเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศมากขึ้น
	๕. พันธกรณี และกระแสโลก เรื่อง สิทธิมนุษยชน
	๖. การตื่นตัวของคนรุ่นใหม่ในสังคม และการปรับตัวของสื่อมวลชน
	๗. CEDAW / SDGs
	๘. ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี
<p>T = <i>Threats</i> ภัยคุกคาม</p>	๑. ความไม่ต่อเนื่องของนโยบาย
	๒. มาตรา ๑๗ วรรค ๒ ของพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘
	๓. วัฒนธรรม และเจตคติดั้งเดิมของสังคมไทย
	๔. กฎ ระเบียบ วัฒนธรรมองค์กรภาครัฐ ไม่เอื้อต่อการจัดการเลือกปฏิบัติ

แผนขับเคลื่อน

การส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ

แผนขับเคลื่อนการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ

แผนงานหลักที่ ๑ ส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของความเท่าเทียมระหว่างเพศ

เป้าประสงค์ ส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของความเท่าเทียมระหว่างเพศ

ความเท่าเทียมระหว่างเพศ เป็นเรื่องที่สามารถให้ความสนใจ และร่วมกันผลักดันขับเคลื่อนให้เกิดความเท่าเทียมระหว่างเพศ ประเด็นท้าทายการพัฒนาสตรีและการสร้างสังคมเสมอภาคในยุคศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ พบว่าคนในสังคมไทยบางส่วนยังมีอคติทางเพศ ที่นำไปสู่การมีค่านิยม วัฒนธรรม พฤติกรรม และแนวทางปฏิบัติที่เป็นอุปสรรคในการสร้างสังคมเสมอภาค โดยมองว่าใน ๕ ปีข้างหน้า ยังจำเป็นต้องเดินหน้าปรับทัศนคติของคนไทยทั้งหญิงและชาย รวมถึงผู้ปฏิบัติงานในภาครัฐ ทั้งระดับบริหาร และผู้ปฏิบัติงาน สื่อมวลชนทุกแขนง ผู้แทนสถาบันต่าง ๆ รวมถึงประชาชนทั่วไป เพราะความเชื่อเรื่องชายเป็นใหญ่ยังคงปรากฏอยู่^{๑๗} รวมถึงการมองบทบาทหญิงชายยังคงมีมุมมองแบบเก่า โดยสังคมกำหนดให้ผู้หญิงมีหน้าที่ในการดูแลเลี้ยงดูบุตร ดูแลบ้าน ผู้ชายทำงานนอกบ้านหาเลี้ยงครอบครัว แต่ในยุคสมัยที่สังคมมีความเปลี่ยนแปลงไป มุมมองโลกปัจจุบันมองถึงความเท่าเทียมระหว่างเพศ การเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่เพียงเฉพาะเพศชายหรือหญิงเท่านั้น เนื่องจากสังคมมีความหลากหลายมากขึ้น การมองเรื่องเพศต้องครอบคลุมถึงกลุ่มผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มนี้ก็รับผลกระทบจากการถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศเช่นเดียวกับกลุ่มสตรี ไม่ว่าจะเป็นการถูกกีดกัน และการถูกจำกัดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ของสังคม

การสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องความหลากหลายทางเพศ จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างพื้นฐานให้สังคมยอมรับและเกิดความเข้าใจในเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวมีประสิทธิภาพและเกิดผลในทางปฏิบัติ จึงกำหนดกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ดังนี้

กลยุทธ์ที่ ๑ สร้างความตระหนักรู้เรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศในทุกภาคส่วน

- พัฒนาหลักสูตร “การส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ” สำหรับข้าราชการทุกระดับ (ต้น กลาง สูง)
- การจัดทำชุดความรู้ด้านการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ (Training Package)

กลยุทธ์ที่ ๒ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศในสถานบันการศึกษาทุกระดับ

- การบรรจุหลักสูตร “การส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ” ในสถานศึกษา
- กิจกรรม “สร้างวัฒนธรรมการเคารพสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียมระหว่างเพศ” ในสถานศึกษา

^{๑๗} ยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔, กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ๒๕๖๐

กลยุทธ์ที่ ๓ สร้างเครือข่ายและช่องทางในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความเท่าเทียมระหว่างเพศ

- การจัดสรรงบประมาณด้านการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศในกลุ่มองค์กรภาคเอกชน
- สนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนขับเคลื่อนการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ
- โครงการประกวดโฆษณาหนังสือ หัวข้อ “การสร้างความตระหนักถึงความเท่าเทียมระหว่างเพศ”
- โครงการสื่อสารประชาสัมพันธ์สร้างความตระหนักเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ

แผนงานหลักที่ ๒ ส่งเสริมให้มีการสร้างพลังอำนาจของผู้ที่ถูกเลือกปฏิบัติ

เป้าประสงค์ ผู้ถูกเลือกปฏิบัติได้รับการคุ้มครอง ช่วยเหลือโดยสะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

จากสถานการณ์การเลือกปฏิบัติในประเทศไทย ทั้งในกลุ่มผู้หญิงและกลุ่มหลากหลายทางเพศ จะเห็นได้ว่า การถูกเลือกปฏิบัติในทั้งสองกลุ่มมีความคล้ายคลึงกัน โดยอาจมองว่าการนิยามปัญหาของผู้หญิงเป็นปัญหาความไม่เป็นธรรม (Inequity) ในลักษณะที่ผู้หญิงนอกจากจะมีสิทธิทั่วไปตามหลักสิทธิมนุษยชนแล้ว ยังมีความต้องการแบบจำเป็น (Needs) ที่ผู้ชายไม่มี เช่น ความต้องการให้มีการช่วยแก้ไขปัญหากับการเจริญพันธุ์ที่แตกต่างจากผู้ชาย เพราะสังคมคาดหวังให้ผู้หญิงทำบทบาทสำคัญให้กับครอบครัวและสังคม คือทำหน้าที่ดูแลบุตร ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ทำให้ผู้หญิงถูกเอาเปรียบ อีกทั้งผู้หญิงยังประสบปัญหาความรุนแรงทั้งในสังคมและในครอบครัว เฉกเช่นเดียวกับกลุ่มหลากหลายทางเพศ เพราะถึงแม้ว่าในปัจจุบันสามารถพบเห็นบุคคลกลุ่มหลากหลายทางเพศในแทบทุกพื้นที่ของสังคมไทย แต่กลุ่มหลากหลายทางเพศ ก็ยังคงถูกจำกัดสิทธิและถูกเลือกปฏิบัติในหลาย ๆ ด้าน ยกตัวอย่างเช่น สิทธิในการศึกษาในด้านการแต่งกายโดยถูกบังคับให้แต่งกายตามเพศ ห้ามแต่งกายข้ามเพศ สิทธิในการทำงาน กลุ่มผู้หลากหลายยังถูกปิดโอกาสในการทำงานและความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และสังคมยังคงยึดยึดเอาชีพในบางสาขาอาชีพให้กลุ่มคนข้ามเพศ เช่น คาบาเร่โชว์ ช่างแต่งหน้า ซึ่งอาชีพดังกล่าวไม่ได้รับการรับรองและคุ้มครองทางกฎหมายรวมถึงไม่มีสวัสดิการในด้านต่าง ๆ

พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ กำหนดให้มีกลไกคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ เพื่อพิจารณาและวินิจฉัยกรณีการถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศที่มีผู้ยื่นคำร้องเข้ามา โดยจากรายงานผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ ประจำปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐ มีจำนวนผู้เข้ามายื่นคำร้องจำนวน ๒๔ กรณี ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการถูกกีดกันและจำกัดสิทธิทางเพศ รวมถึงการจ้างงาน แต่อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่า ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ จะมีผลบังคับใช้มากกว่า ๓ ปี แต่จำนวนเรื่องร้องเรียนที่เข้าสู่กระบวนการวินิจฉัยยังมีจำนวนน้อย และยังคงจำกัดอยู่ในวงแคบ เพราะเรื่องร้องเรียนจะเป็นเรื่องของการถูกเลือกปฏิบัติเฉพาะในกลุ่มของผู้ที่แสดงออกแตกต่างจากเพศโดยกำเนิดเกือบทั้งหมด เช่น การแต่งกายตามเพศสภาพในการเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร การกีดกันเข้าสถานบริการของกลุ่มหลากหลายทางเพศ การจ้างงาน เป็นต้น ทั้งนี้ในความเป็นจริงพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นกฎหมายเพื่อคุ้มครองและป้องกันการถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศแก่บุคคลทุกเพศ ทั้งเพศชาย เพศหญิง และผู้ที่แสดงออกแตกต่างจากเพศโดยกำเนิด ในขณะที่เพศชาย และเพศหญิง ยังคงไม่เข้าใจและไม่รู้ช่องทางในการยื่นเรื่องร้องเรียน ดังนั้นการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กลุ่มต่าง ๆ ให้มีศักยภาพ จะเป็นแนวทางที่สำคัญประการหนึ่งที่จะสร้างศักยภาพในการขจัดการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศในทุกรูปแบบ ตลอดจนจะเป็นช่องทางหนึ่งให้ทุกคนและทุกเพศ ได้รับการปกป้องคุ้มครอง และไม่ถูกเลือกปฏิบัติ รวมทั้งสามารถเข้าถึงบริการและพิทักษ์สิทธิของตนเองได้อย่างยั่งยืน จึงจำเป็นต้องมีการสร้างความเข้มแข็งของกลไกในการคุ้มครองป้องกันผู้ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงการสร้างเครือข่ายและรวมกลุ่มให้ผู้ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนและสามารถให้ความช่วยเหลือพึ่งพากันในระยะยาวได้อย่างยั่งยืน จึงกำหนดกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ไว้ดังนี้

กลยุทธ์ที่ ๑ เสริมพลังให้แก่ผู้ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

- จัดตั้งกลุ่มผู้ถูกเลือกปฏิบัติและพัฒนาให้เป็นเครือข่ายที่มีความเข้มแข็งและเชื่อมโยงกับโครงข่าย
- สร้างกลุ่มอาสาสมัครผู้ถูกเลือกปฏิบัติและพัฒนาเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจและความตระหนักด้านความเท่าเทียมระหว่างเพศ
- จัดกิจกรรมการจัดการความรู้ / ฝึกอบรม / สัมมนา แก่กลุ่มผู้ถูกเลือกปฏิบัติ เพื่อเสริมพลังสร้างความเชื่อมั่นในคุณค่าของตนเอง
- จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

กลยุทธ์ที่ ๒ กำหนดมาตรการ กลไกเพื่อคุ้มครองผู้ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

- แก้ไข ปรับปรุง เพิ่มเติม ระเบียบ / ประกาศ / คำสั่ง ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำให้สามารถบังคับใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม (ทำได้จริง)
- จัดทำคู่มือแนวทางในการคุ้มครองผู้ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ เช่น แอปพลิเคชันให้ความรู้ แผ่นพับ สื่อต่าง ๆ
- สร้างเครือข่ายการเฝ้าระวังคุ้มครองและช่วยเหลือผู้ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ
- พัฒนาศักยภาพ โครงข่าย (Network) ระหว่าง เครือข่ายเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน : เครือข่ายผู้ถูกเลือกปฏิบัติ : เครือข่ายเฝ้าระวังฯ

กลยุทธ์ที่ ๓ สร้างและพัฒนาช่องทางการเข้าถึงการขอรับการช่วยเหลือจากการถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

- จัดทำบันทึกข้อตกลงกับหน่วยรับเรื่องร้องเรียนของหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อรับเรื่องร้องเรียน
- จัดทำบันทึกข้อตกลงและสร้างเครือข่ายวิทยากรร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้ช่วยเผยแพร่ประเด็นความเท่าเทียมระหว่างเพศในหน่วยงานนั้น ๆ
- จัดตั้งทีมให้คำปรึกษา (หน่วยคัดกรอง) แก่ผู้ประสงค์ยื่นคำร้อง (NGO ผู้นำชุมชน ฯลฯ)
- เผยแพร่ช่องทางการเข้าถึงการเข้ารับบริการช่วยเหลือจากการถูกเลือกปฏิบัติผ่านทาง Social Network ต่าง ๆ เพื่อให้ถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนรุ่นใหม่
- เพิ่มช่องทางหรือหน่วยงานในการรับเรื่องร้องเรียน เช่น พัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อรับเรื่องร้องเรียน

แผนงานหลักที่ ๓ กำหนดนโยบายเอื้อให้องค์กรเกิดพลังในเชิงบวกในการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ

เป้าประสงค์ หน่วยงาน องค์กรทุกภาคส่วนมีศักยภาพและร่วมขับเคลื่อนการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ

สังคมไทยบางส่วนยังมีอคติทางเพศ ที่นำไปสู่การมีค่านิยม วัฒนธรรม พฤติกรรม และแนวทางปฏิบัติที่เป็นอุปสรรคในการสร้างความเท่าเทียมระหว่างเพศ การปรับทัศนคติของคนไทยทั้งหญิงและชาย รวมถึงผู้ปฏิบัติงานทั้งในหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม สื่อมวลชนทุกแขนง สถาบันต่าง ๆ และประชาชนโดยรวม ให้คลายความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทสตรี ความเชื่อดั้งเดิมในเรื่องชายเป็นใหญ่ จึงเป็นเรื่องยาก และการที่จะปรับเปลี่ยนให้อคติดังกล่าวเป็นความเข้าใจเรื่องบทบาทหญิงชายตามมุมมองของโลกปัจจุบัน ที่เน้นความเสมอภาคเท่าเทียมระหว่างเพศ การให้เกียรติและการยอมรับซึ่งกันและกัน การเข้าใจถึงข้อจำกัดของเพศนั้น ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและร่วมมือกันในทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม เนื่องจากการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ เป็นเรื่องของทุกคน มีความเกี่ยวเนื่องและมีผลกระทบกับทุกคน และทุกเพศ เป็นเรื่องของการเปิดโอกาส และการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ที่รัฐจัดให้ รวมถึงการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนทุกคนในสังคม ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ เป็นเรื่องที่ภาครัฐไม่สามารถดำเนินการได้เพียงลำพัง ต้องบูรณาการร่วมกับทุกภาคส่วน เพราะการเปลี่ยนความคิดอคติทางเพศ ในสังคมไทยเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ ตลอดจนต้องมีการบูรณาการและผลักดันให้สถาบันทางสังคม และองค์กรทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม และช่วยกันขับเคลื่อน โดยอาจส่งเสริม สนับสนุนให้องค์กรมีนโยบาย มาตรการ หรือแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมระหว่างเพศในองค์กร ทั้งนี้ ภาครัฐจะต้องสนับสนุน และมีกลไก ช่องทางที่เอื้อให้องค์กรต่าง ๆ สามารถดำเนินการได้ โดยการให้ความรู้ความเข้าใจ ส่งเสริมให้ตระหนักถึงความสำคัญของความเท่าเทียมระหว่างเพศ รวมถึงสร้างแรงจูงใจในการผลักดันและขับเคลื่อนการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศไปด้วยกัน จึงได้กำหนดกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ดังนี้

กลยุทธ์ที่ ๑ ผลักดันให้มีการแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบที่ขัดต่อพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘

- ทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘
- ปรับปรุงกฎหมายให้เพศชายที่ทำงานทั้งในภาครัฐและเอกชนสามารถลาดูแลบุตรได้ภายใน ๑ ปี นับจากวันที่บุตรคลอด โดยได้รับเงินเดือนปกติ
- ผลักดัน (ร่าง) พระราชบัญญัติคู่ชีวิต

กลยุทธ์ที่ ๒ กำหนดมาตรการจูงใจให้หน่วยงานกำหนดนโยบายหรือการดำเนินงานที่ไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

- การมอบรางวัลให้แก่หน่วยงานต้นแบบ / ดีเด่น เพื่อจูงใจให้หน่วยงานกำหนดนโยบายหรือการดำเนินงานที่ไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ
- จัดทำคู่มือการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศให้แก่หน่วยงาน / องค์กรทุกภาคส่วน และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

- กำหนดมาตรการการดำเนินงานที่ไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศในหลักบริษัทภิบาลบริษัทมหาชน
- กำหนดมาตรการด้านภาษี (จัดเก็บ/ลดหย่อน) สำหรับกิจกรรมเชิงพาณิชย์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศหรือส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ

กลยุทธ์ที่ ๓ สร้างความเข้มแข็งของกลไกในการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ

- ส่งเสริมความเข้าใจและตระหนักรู้ด้านความเท่าเทียมระหว่างเพศให้แก่ผู้บริหารทุกหน่วยงาน
- ส่งเสริมการสร้างกลไกความร่วมมือส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศและการเข้าถึงการดูแลสุขภาพทางเพศทุกรูปแบบ

แผนงานหลักที่ ๔ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างความเท่าเทียมระหว่างเพศ

เป้าประสงค์ สร้างองค์ความรู้และฐานข้อมูลทางวิชาการเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ

การสร้างองค์ความรู้และผลงานทางวิชาการ งานวิจัย ตลอดจนบทความที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ จะเป็นการวางพื้นฐานความรู้ที่สำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด หลักการ สภาพปัญหา และสถานการณ์ด้านความเท่าเทียมระหว่างเพศในประเทศไทย การจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเสมอภาคและความเท่าเทียมระหว่างเพศ ยังคงจำกัดอยู่ในวงแคบ เนื่องจากหน่วยงานส่วนใหญ่มีการจัดเก็บข้อมูลแต่ไม่ได้มีการแยกเพศ หรือมีการนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ในมุมมองเรื่องเพศ ทำให้นโยบาย มาตรการยังไม่ได้มีการคำนึงถึงมิติเรื่องเพศที่ชัดเจน ดังนั้น การศึกษาวิจัย และการจัดเก็บข้อมูลแยกเพศจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะนำไปสู่การกำหนดรูปแบบการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศที่สามารถนำมาตอบสนองและแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศในสังคมไทยได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดกลยุทธ์ในการขับเคลื่อน การดำเนินงาน ดังนี้

กลยุทธ์ที่ ๑ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสารสังคมด้านความเท่าเทียมระหว่างเพศ

- จัดทำฐานข้อมูลแยกเพศ เพศหญิง เพศชาย และเพศทางเลือกในทุกองค์กร
- ปรับปรุงการจัดทำฐานข้อมูลแยกเพศ เพศหญิง เพศชาย และเพศทางเลือกในองค์กร

กลยุทธ์ที่ ๒ การวิจัยรายประเด็นเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ

- วิเคราะห์ปัญหาและแนวโน้มการพัฒนาด้านความเท่าเทียมระหว่างเพศในทุกช่วงวัย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- การเลือกปฏิบัติและผลกระทบจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ
- การวิจัยหาแรงจูงใจเพื่อให้สถานประกอบการส่งเสริมการให้ความรู้เกี่ยวกับการไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ
- การศึกษาผลการดำเนินงานตาม พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘

กลยุทธ์ที่ ๓ การวิจัยและสร้างการรับรู้การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ

พ.ศ. ๒๕๕๘

- การวิจัยการสร้างการรับรู้การปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘
- การวิจัยการสร้างการรับรู้ เรื่อง สุขภาวะวัยเจริญพันธุ์

กลยุทธ์ที่ ๔ การบริหารการจัดการงานวิจัย (พัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัย ติดตาม และประเมินผลการวิจัย)

- จัดทำระบบการเข้าถึงฐานข้อมูลงานวิจัยกลาง
- การจัดสัมมนาวิชาการ เรื่อง ความเท่าเทียมระหว่างเพศ ทุก ๆ ๒ ปี

**(ร่าง)แผนปฏิบัติการตามแผนขับเคลื่อน
การส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ**

(ร่าง) แผนปฏิบัติการตามแผนขับเคลื่อนการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ

แผนงานหลัก/ กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม	ระยะเวลา			งบประมาณ	หน่วยงาน รับผิดชอบ
		๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔		
แผนงานหลักที่ ๑ ส่งเสริมความเข้าใจและตระหนักเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ :						
<ul style="list-style-type: none"> - ร้อยละของส่วนราชการที่มีการสร้างความตระหนักเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ - ร้อยละของสถานศึกษาที่มีการบรรจุหลักสูตรเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ - จำนวนเครือข่ายที่มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ - ร้อยละขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการดำเนินงานด้านการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ 						
กลยุทธ์ที่ ๑ สร้างความตระหนักเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศในทุกภาคส่วน						
	๑.๑ พัฒนาหลักสูตร “การส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ” สำหรับข้าราชการในทุกระดับ (ต้น กลาง สูง)		—————→		๔๕๐,๐๐๐	พม. (สค.)
	๑.๒ การจัดทำชุดความรู้ด้านการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ (Training Package)	—————→			๘๕๐,๐๐๐	พม. (สค.)
กลยุทธ์ที่ ๒ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศในสถาบันการศึกษาทุกระดับ						
	๒.๑ การบรรจุหลักสูตร “การส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ” ในสถานศึกษา (ทบทวนหลักสูตรเดิม)		—————→		๑,๓๐๐,๐๐๐	ศธ
	๒.๒ กิจกรรม “สร้างวัฒนธรรมการเคารพสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียมระหว่างเพศ” ในสถานศึกษา ทุกระดับชั้น		—————→		๑,๗๐๐,๐๐๐	พม. (สค.)
กลยุทธ์ที่ ๓ สร้างเครือข่ายและช่องทางในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความเท่าเทียมระหว่างเพศ						
	๓.๑ การจัดสรรงบประมาณด้านการส่งเสริม ความเท่าเทียมระหว่างเพศในกลุ่มองค์กรภาคเอกชน		—————→		๗๐๐,๐๐๐	พม. (สค.)
	๓.๒ สนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนขับเคลื่อนการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ	—————→			-	พม. (สค.)

แผนงานหลัก/ กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม	ระยะเวลา			งบประมาณ	หน่วยงาน รับผิดชอบ
		๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔		
	๓.๓ โครงการประกวดโฆษณาหนังสือสั้นหัวข้อ “การสร้างความตระหนักถึงความเท่าเทียมระหว่างเพศ”		—————→		๑,๑๐๐,๐๐๐	พม. (สค.)
	๓.๔ โครงการสื่อสารประชาสัมพันธ์สร้างความตระหนักเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ		—————→		๓,๐๐๐,๐๐๐	พม. (สค.)
แผนงานหลักที่ ๒ ส่งเสริมให้มีการสร้างพลังอำนาจของผู้ที่ถูกเลือกปฏิบัติ :						
<ul style="list-style-type: none"> - มีกลไกคุ้มครองผู้ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ - จำนวนช่องทางในการเข้าถึงบริการความช่วยเหลือจากการถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ - มีศูนย์ช่วยเหลือผู้ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ 						
กลยุทธ์ที่ ๑ เสริมพลังให้แก่ผู้ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ						
	๑.๑ จัดตั้งกลุ่มผู้ถูกปฏิบัติและพัฒนาให้เป็นเครือข่ายที่มีความเข้มแข็งและเชื่อมโยงกับเครือข่ายเจ้าหน้าที่และบุคลากรต่าง ๆ		—————→		๖๕๐,๐๐๐	พม. (สค.)
	๑.๒ สร้างกลุ่มอาสาสมัครผู้ถูกเลือกปฏิบัติและพัฒนาเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจและความตระหนักด้านความเท่าเทียมระหว่างเพศ		—————→		๔๐๐,๐๐๐	พม. (สค.)
	๑.๓ จัดกิจกรรม KM / ฝึกอบรม / สัมมนาแก่กลุ่มผู้ถูกเลือกปฏิบัติ เพื่อเสริมพลังสร้างความเชื่อมั่นในคุณค่าของตนเอง		—————→		๘๐๐,๐๐๐	พม. (สค.)
	๑. จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ			—————→	๕๐,๐๐๐	พม. (สค.)
กลยุทธ์ที่ ๒ กำหนดมาตรการ กลไกเพื่อคุ้มครองผู้ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ						
	๒.๑ แก้ไข ปรับปรุง เพิ่มเติม ระเบียบ / ประกาศ / คำสั่ง ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำให้สามารถบังคับใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม		—————→		๑๕๐,๐๐๐	พม. (สค.)

แผนงานหลัก/ กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม	ระยะเวลา			งบประมาณ	หน่วยงาน รับผิดชอบ
		๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔		
	๒.๒ จัดทำคู่มือแนวทางในการคุ้มครองผู้ถูกเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ เช่น แอปพลิเคชันให้ความรู้ แผ่นพับสื่อต่าง ๆ	→	→		๑๒๐,๐๐๐	พม. (สค.)
	๒.๓ สร้างเครือข่ายการเฝ้าระวังคุ้มครองและช่วยเหลือผู้ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ		→	→	๑๐๐,๐๐๐	พม. (สค.)
	๒.๔ พัฒนาศักยภาพ โครงข่าย (Network) ระหว่าง เครือข่าย เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน : เครือข่ายผู้ถูกเลือกปฏิบัติ : เครือข่าย เฝ้าระวังฯ			→	๗๐๐,๐๐๐	พม. (สค.)
กลยุทธ์ที่ ๓ สร้างและพัฒนาช่องทางการเข้าถึงการขอรับการช่วยเหลือจากการถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ						
	๓.๑ จัดทำบันทึกข้อตกลงกับหน่วยรับเรื่องร้องเรียนของ หน่วยงานอื่น ๆ เพื่อรับเรื่องร้องเรียน		→	→	๑๐๐,๐๐๐	พม. (สค.)
	๓.๒ จัดทำบันทึกข้อตกลงสร้างเครือข่ายวิทยากรร่วมกับ หน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้ช่วยเผยแพร่ประเด็นความเท่าเทียม ระหว่างเพศในหน่วยงานนั้น ๆ		→	→	๒๐๐,๐๐๐	พม. (สค.)
	๓.๓ จัดตั้งทีมให้คำปรึกษา (หน่วยคัดกรอง) แก่ผู้ประสงค์ยื่น คำร้อง (NGO ผู้นำชุมชน ฯลฯ)		→	→	๓๕๐,๐๐๐	พม. (สค.)
	๓.๔ เผยแพร่ช่องทางการเข้าถึงการเข้ารับบริหารช่วยเหลือ จากการถูกเลือกปฏิบัติผ่านทาง Social Network ต่าง ๆ เพื่อให้ถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนรุ่นใหม่		→	→	๔๐๐,๐๐๐	พม. (สค.)
	๓.๕ เพิ่มช่องทางหรือหน่วยงานในการรับเรื่องร้องเรียน เช่น พัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อรับเรื่องร้องเรียน		→	→	๑,๕๐๐,๐๐๐	พม. (สค.)

แผนงานหลัก/ กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม	ระยะเวลา			งบประมาณ	หน่วยงาน รับผิดชอบ
		๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔		
แผนงานหลักที่ ๓ กำหนดนโยบายเอื้อให้องค์กรเกิดพลังในเชิงบวกในการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ :						
<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนกฎหมาย/ระเบียบที่ขัดต่อพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้รับการแก้ไข - มีมาตรการจูงใจที่เอื้อให้หน่วยงานส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ 						
กลยุทธ์ที่ ๑ ผลักดันให้มีการแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบที่ขัดต่อพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘						
	๑.๑ ทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘			→	๑,๒๐๐,๐๐๐	พม. (สค.)
	๑.๒ ปรับปรุงกฎหมายให้เพศชายที่ทำงานทั้งในภาครัฐและเอกชนสามารถลาดูแลบุตรได้ภายใน ๑ ปี นับจากวันที่บุตรคลอด โดยได้รับเงินเดือนปกติ			→	๑๒๐,๐๐๐	พม. (สค.)
	๑.๓ ผลักดัน (ร่าง) พระราชบัญญัติคู่ชีวิต			→	-	ยธ.
กลยุทธ์ที่ ๒ กำหนดมาตรการจูงใจให้หน่วยงานกำหนดนโยบายหรือการดำเนินงานที่ไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ						
	๒.๑ การมอบรางวัลให้แก่หน่วยงานต้นแบบ / ดีเด่น เพื่อจูงใจให้หน่วยงานกำหนดนโยบายหรือการดำเนินงานที่ไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ			→	๓๐๐,๐๐๐	พม. (สค.)
	๒.๒ จัดทำคู่มือการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศให้แก่หน่วยงาน / องค์กร ทุกภาคส่วน และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์			→	๕๐๐,๐๐๐	พม. (สค.)
	๒.๓ กำหนดมาตรการการดำเนินงานที่ไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศในหลักบรรษัทภิบาลบริษัทมหาชน			→	๗๐,๐๐๐	พม. (สค.)

แผนงานหลัก/ กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม	ระยะเวลา			งบประมาณ	หน่วยงาน รับผิดชอบ
		๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔		
	๒.๔ กำหนดมาตรการด้านภาษี (จัดเก็บ/ลดหย่อน) สำหรับกิจกรรมเชิงพาณิชย์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศหรือส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ			→	๘๐,๐๐๐	พม. (สค.)
กลยุทธ์ที่ ๓ สร้างความเข้มแข็งของกลไกในการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ						
	๓.๑ ส่งเสริมความเข้าใจและตระหนักรู้ด้านความเท่าเทียมระหว่างเพศให้แก่ผู้บริหารทุกหน่วยงาน			→	๒,๑๐๐,๐๐๐	พม. (สค.)
	๓.๒ ส่งเสริมการสร้างกลไกความร่วมมือส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศและการเข้าถึงการคุกคามทางเพศทุกรูปแบบ			→	๑,๔๐๐,๐๐๐	พม. (สค.)
แผนงานหลักที่ ๔ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างความเท่าเทียมระหว่างเพศ :						
<ul style="list-style-type: none"> - มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ - มีการวิจัยรายประเด็นเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ - มีการจัดเก็บข้อมูลแยกเพศอย่างเป็นระบบ และข้อมูลจำนวนผู้ที่เข้ามาร้องเรียนหรือร้องทุกข์ 						
กลยุทธ์ที่ ๑ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสารสังคมด้านความเท่าเทียมระหว่างเพศ						
	๑.๑ จัดทำฐานข้อมูลแยกเพศ เพศหญิง เพศชาย และเพศทางเลือกในทุกองค์กร			→	๒,๓๐๐,๐๐๐	พม. (สค.)
	๑.๒ ปรับปรุงการจัดทำฐานข้อมูลแยกเพศเพศหญิง เพศชาย และเพศหลากหลายในองค์กร			→	๕๐๐,๐๐๐	พม. (สค.)
กลยุทธ์ที่ ๒ การวิจัยรายประเด็นเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ						
	๒.๑ วิเคราะห์ปัญหาและแนวโน้มการพัฒนาด้านความเท่าเทียมระหว่างเพศในทุกช่วงวัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ			→	๔๕๐,๐๐๐	พม. (สค.)
	๒.๒ การเลือกปฏิบัติและผลกระทบจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ			→	๘๐๐,๐๐๐	พม. (สค.)

แผนงานหลัก/ กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม	ระยะเวลา			งบประมาณ	หน่วยงาน รับผิดชอบ
		๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔		
	๒.๓ การวิจัยหาแรงจูงใจเพื่อให้สถานประกอบการส่งเสริม การให้ความรู้เกี่ยวกับการไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ			→	๗๕๐,๐๐๐	พม. (สค.)
	๒.๔ การศึกษาผลการดำเนินงานตาม พระราชบัญญัติความ เท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘			→	๑,๒๐๐,๐๐๐	พม. (สค.)
กลยุทธ์ที่ ๓ การวิจัยและสร้างการรับรู้การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘						
	๓.๑ การวิจัยการสร้างการรับรู้การปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘		→	→	๑,๓๐๐,๐๐๐	พม. (สค.)
	๓.๒ การวิจัยการสร้างการรับรู้ เรื่อง สุขภาวะวัยเจริญพันธุ์			→	๙๐๐,๐๐๐	พม. (สค.) สธ.
กลยุทธ์ที่ ๔ การบริหารการจัดการงานวิจัย (พัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัย ติดตาม และประเมินผลการวิจัย)						
	๔.๑ จัดทำระบบการเข้าถึงฐานข้อมูลงานวิจัยกลาง		→	→	๑,๕๐๐,๐๐๐	วช.
	๔.๒ จัดสัมมนาวิชาการ เรื่อง ความเท่าเทียมระหว่างเพศ ทุก ๆ ๒ ปี		→		๘๐๐,๐๐๐	พม. (สค.)
รวมงบประมาณทั้งสิ้น					๓๖,๗๔๐,๐๐๐	